

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

COMMUNITY PARTICIPATION IN ECOTOURISM DEVELOPMENT
: A CASE STUDY AMPHUR PRANBURI, PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE

โดย

ศุภสุดา ลิกขฤทธิ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง
วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2552



**COMMUNITY PARTICIPATION IN ECOTOURISM DEVELOPMENT
: A CASE STUDY AMPHUR PRANBURI, PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE**

By

SUPASUTA SIKARIT

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN LEADERSHIP IN SOCIETY, BUSINESS AND POLITICS
COLLEGE OF SOCIAL INNOVATION**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

2009



วิทยานิพนธ์ เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษาอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โดย
ศุภสุดา สิกขฤทธิ

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง
มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2552

ดร.เกสรฯ สุขสว่าง
ประธานกรรมการสอบ

รศ.ดร. รุ่งสรรค์ ประเสริฐศรี
กรรมการ

ดร.ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ
กรรมการ

ดร.คทา ชื่นตา
กรรมการ

ดร.อายุตษ์ เนติชนากุล
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ สุขสาตร)

คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย

14 ตุลาคม 2552



Thesis entitled

**COMMUNITY PARTICIPATION IN ECOTOURISM DEVELOPMENT
: A CAST STUDY AMPHUR PRANBURI, PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE**

By
SUPASUTA SIKARIT

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Arts in Leadership in Society, Business and Politics

Rangsit University
Academic Year 2009

Gesara Suksawang, Ed.D.
Examination Committee Chairperson

Assoc. Prof. Rangson Prasertsri, Ph.D.
Member

Prasert Kitirattarkarn, Ph.D.
Member

Kata Chuenta, Ed.D.
Member

Ardyuth Netithanakul, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst. Prof. Plt. Off. Vanee Sooksatra, D. Eng.)

Dean of Graduate School

October 14, 2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะ ดร.อายุทศ เนติธนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร. เกสรา สุขสว่าง ที่ได้เสียสละเวลาให้ข้อชี้แนะในการทำงานวิจัย อีกทั้งยังช่วยตรวจสอบความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและแนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาเสียสละเวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ที่ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม และให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยของขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์ที่พึงได้รับจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ศุภสุดา สิกขฤทธิ์

20 กันยายน 2552

5107585 : สาขาวิชาเอก : สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง : ศศ.ม. (ผู้นำทางสังคม
 ธุรกิจและการเมือง)

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอปราณบุรี

ศุภสุตา ลิกขฤทธิ : การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (COMMUNITY PARTICIPATION IN
 ECOTOURISM DEVELOPMENT A CAST STUDY AMPHUR PRANBURI,

PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร.อาจยุทธ เนติธนากุล. 97 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่ง
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอ
 ปราณบุรี และ 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง เป็น
 ประชาชน ที่อยู่ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็น
 เครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน ทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ
 เซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมอยู่ใน
 ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการ
 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผน ด้านการมีส่วนร่วม
 ในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน
 อำเภอปราณบุรี จำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม และ
 ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สำหรับ เพศ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วม
 ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลายมือชื่อนักศึกษา.....ศุภสุตา ลิกขฤทธิ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... @ น

**5107585 : MAJOR : LEADERSHIP IN SOCIETY, BUSINESS AND POLITICS;
M.A. (LEADERSHIP IN SOCIETY, BUSINESS AND POLITICS)**

**KEY WORDS : COMMUNITY PARTICIPATION, ECOTOURISM DEVELOPMENT,
AMPHUR PRANBURI**

**SUPASUTA SIKARIT: COMMUNITY PARTICIPATION IN ECOTOURISM SOURCE
DEVELOPMENT: A CASE STUDY AMPHUR PRANBURI, PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE. THESIS
ADVISOR: ARDYUTH NETHITHANAKUL. Ph.D., 97p.**

The purposes of this research were to 1) study knowledge and understanding in ecotourism development 2) to study the community participation in ecotourism development amphur Pranburi, and 3) to comparison the community participation level in ecotourism development amphur Pranburi, Prachuapkhirikhan province separate by personal characteristic. The samples were 400 people in amphur Pranburi, Prachuapkhirikhan province. The questionnaire was instrument for use. The statistic for analyze such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and Scheffe' test.

The result of the research as follows :

The people had a moderate level of the knowledge and understanding in ecotourism development. The community participation in ecotourism development in amphur Pranburi ; the decision participation, the planning limit participation, the practice participation, and the evaluation participation were moderate level. The comparison communication participation level in ecotourism development amphur Pranburi separate with difference age, married status, education level, social position and participation experience was not difference participation level in ecotourism development , with difference sexes , occupation, and income per month was difference participation level in ecotourism development at .01 significant level.

Student's Signature.....

Thesis Advisor Signature.....

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย	4
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	18
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	25
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ	36
2.5 ข้อมูลอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	37
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 การทดสอบเครื่องมือ	49
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	52
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	55
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน อำเภอปราณบุรี	58
ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในอำเภอปราณบุรี	65
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	73
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	75
5.2 อภิปรายผล	77
5.3 ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	90
ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	จำนวน และร้อยละ ของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	52
4.2	ค่าร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	55
4.3	สรุปค่าร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	57
4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ตามรายด้านและภาพรวม	58
4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	59
4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน	60
4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	62
4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	63
4.9	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามเพศ	65
4.10	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามอายุ	66
4.11	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.12	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	68
4.13	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามอาชีพ	69
4.14	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	70
4.15	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม	71
4.16	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	72

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	แสดงภูมิประเทศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	2
1.2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างรายได้ประชาชนไทย กล่าวคือ เป็นแหล่งที่มาของรายได้เข้าประเทศในรูปแบบของเงินตราสกุลต่าง ๆ ที่ได้จากการประกอบธุรกิจ และการบริการท่องเที่ยว ในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา การเติบโตของการท่องเที่ยวไทยได้สร้างโอกาสในการทำงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง และยังช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงขยายตัวเติบโตอย่างไม่หยุดยั้งในปัจจุบัน การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อคนไทยจำนวนมากและกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทยไปแล้ว ในหลายจังหวัดที่มีศักยภาพสูงสำหรับการท่องเที่ยวได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการท่องเที่ยว ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสวัสดิการต่าง ๆ ช่วยยกระดับมาตรฐานชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง แม้แต่ในท้องถิ่นที่เคยทุรกันดาร ไม่มีถนนหนทางหรือไฟฟ้า น้ำประปา การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาท สำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนไทยและสาธารณชนโดยทั่วไปด้วย

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาโดยตลอด ทำให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เจริญเฟื่องฟูรุดหน้าขึ้นมาตามลำดับ และมีการสร้างรายได้หมุนเวียนมูลค่ามากมาย แต่จากการเติบโตที่รวดเร็วขึ้นมานั้น ได้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นทางสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ ปัญหาการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมคือ ปัญหาเพศพาณิชย์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ฯลฯ เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539)

บ้านตลาดบน และหมู่ที่ 6 บ้านตลาด จำนวนประชากรในเขต อบต. 48,623 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,008 หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ไร่ สับปะรด ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีอาชีพค้าขาย และรับจ้างทำงานในโรงงานสับปะรดบางส่วน

จากความสวยงามและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติของอำเภอปราณบุรี รวมทั้งการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่มีสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้มีบริษัททัวร์ประกอบการนำนักท่องเที่ยวเข้ามาชมปะการังจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวตามมาและเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องกันมา เช่น ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เพิ่มมากขึ้น และเรือที่สามารถเข้าออกได้รอบทิศทางทำให้ไม่สามารถควบคุมการท่องเที่ยวได้ทั่วถึง รวมทั้ง การทำลายปะการังโดยนักท่องเที่ยวที่เริ่มหัดดำน้ำ อีกทั้งปัญหาเรืออวนลาก ซึ่งการปฏิบัติงานในท้องทะเลที่มีพื้นที่กว้างใหญ่จำเป็นต้องมีการบูรณาการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ จัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและควบคุมการท่องเที่ยวทางทะเล บริเวณใกล้เคียงขึ้นเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาล่าช้า และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลโดยเฉพาะแนวปะการัง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว นำไปสู่การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมของการท่องเที่ยวในอำเภอปราณบุรี ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แตกต่างกัน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผลของการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางรณรงค์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

1.4.2 เป็นข้อมูลสำหรับนำไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.4.3 เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปใช้เป็นแนวทางรณรงค์ให้ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้คงสภาพความเป็นธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษารั้งนี้ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาเป็นตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผนงาน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ ที่อยู่ในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาในปี 2552

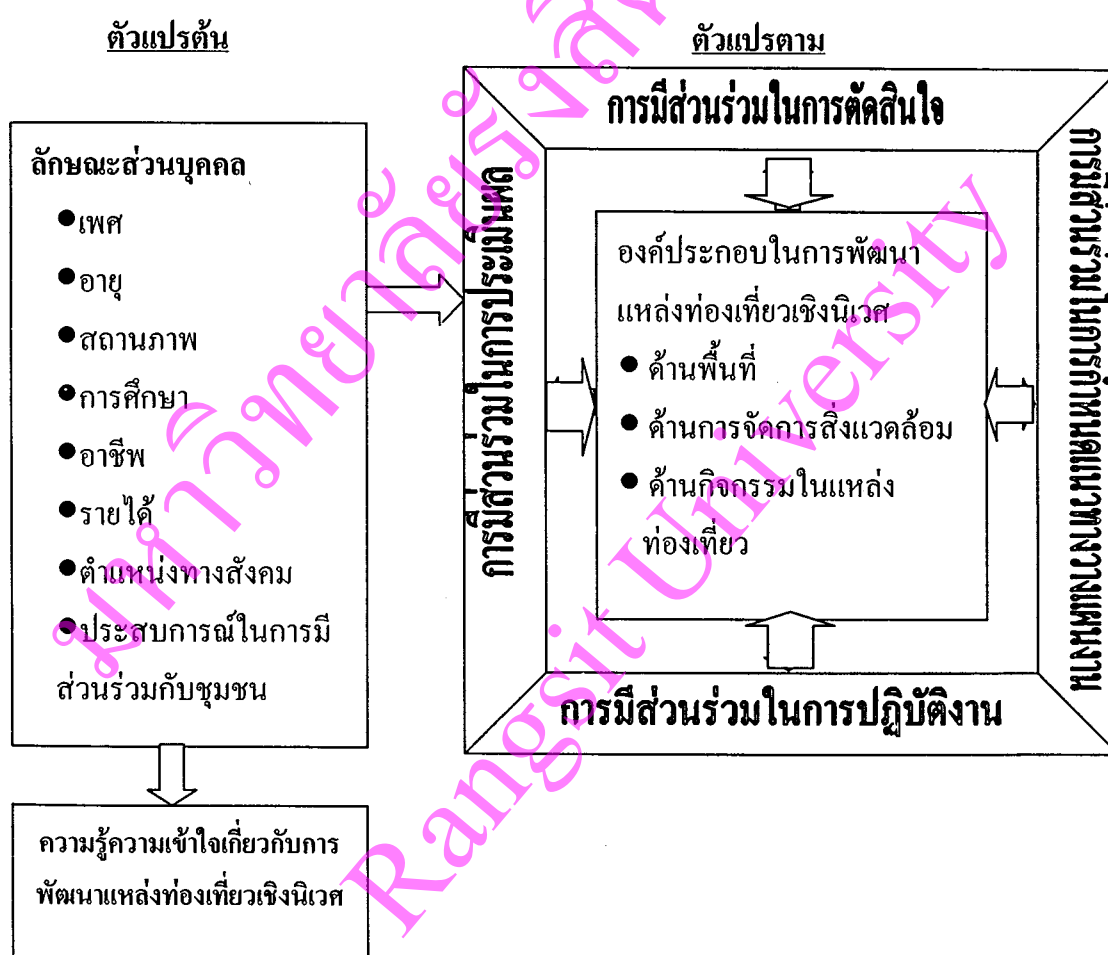
1.5.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งทางสังคม และประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้ความเข้าใจในหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนของ ปธาน สุวรรณมงคล (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน มี 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



รูปที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณชายหาดของอำเภอปราณบุรีที่มีนักท่องเที่ยว นิยมเดินทางไปท่องเที่ยว เช่น บริเวณชายหาดริมทะเล เขาสามร้อยยอด เป็นต้น

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น ปราศจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และคงสภาพที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การเปิดโอกาสให้คนหรือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการร่วมกันดำเนิน กิจกรรมเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และปราศจากมลพิษ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การเปิดโอกาสให้คนหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ประชาชนใน ชุมชนมีส่วนในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน วิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหาและ แนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้แก้ปัญหาในด้านพื้นที่ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผนงาน หมายถึง การให้คนหรือกลุ่มคนที่อาศัย อยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนงานในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางและวิธีการที่จะ ใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหากับผู้ปฏิบัติงาน ในด้านพื้นที่ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง การให้คนหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการ เข้าร่วมในการดำเนินงาน โดยการให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมดำเนินงานตามแนวทางและแผนงาน เพื่อแก้ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวในด้านพื้นที่ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดทำกิจกรรมเพื่อพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การให้คนหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ประชาชนใน ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน ในด้านพื้นที่ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นหลักในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบด้านพื้นที่ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มี ลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ภูเขา แม่น้ำลำคลอง น้ำตก ชายทะเล เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (eco-system) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ซึ่งองค์ประกอบด้านพื้นที่จะเป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ โดยให้ ประชาชนต้องมีความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผล

องค์ประกอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณีในแหล่งท่องเที่ยว โดยประชาชนต้องมีความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสังคม มี การจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัด มลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

องค์ประกอบด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินการกิจกรรม หรือการ ดำเนินงานที่ต้องอาศัยแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผล

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม และประสบการณ์ในการมีส่วน ร่วมกับชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น เพศชาย และเพศหญิง
2. อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ต่ำกว่า 20 ปี หรืออายุ 20 ปี ระหว่าง 21-30 ปี ระหว่าง 31-40 ปี ระหว่าง 41-50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ หมายถึง สถานภาพทางการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น โสด สมรส หม้ายหรือหย่าร้าง
4. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ไม่ได้รับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ หมายถึง อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักเรียนนักศึกษา และไม่ได้ประกอบอาชีพ
6. รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถหาได้จากการประกอบอาชีพ โดยเฉลี่ยต่อเดือน แบ่งออกเป็น 3,000 บาทหรือต่ำกว่า ระหว่าง 3,001-6,000 บาท ระหว่าง 6,001-9,000 บาท ระหว่าง 9,001-12,000 บาท ระหว่าง 12,001-15,000 บาท และมากกว่า 15,001 บาท
7. ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ประชาชนทั่วไป กรรมการชมรม สมาคมภาคเอกชน ตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือข้าราชการเกษียณ
8. ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีส่วนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งออกเป็น ไม่เคย น้อยกว่า 1 ปี 1-3 ปี และมากกว่า 3 ปี
9. ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของคนหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน รวมทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ
- 2.5 ข้อมูลอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1.1 แนวคิดและความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนร่วมทั้งการตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาที่สมาชิกมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมของกลุ่มแนวทางแรกมองว่า องค์กรมีบทบาทส่วน ใหญ่เป็นองค์กร จัดทำโครงการจึงมีลักษณะแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป้าหมายคือตอบสนองความ ต้องการขององค์กร และโครงการล้มเลิกได้ง่าย แนวที่ 2 มองว่าประชาชนมีบทบาทเป็นการมอง ไปที่ความสนใจ และปัญหาความต้องการของประชาชน อย่างไรก็ดี ได้มีผู้ให้ความหมายของการมี ส่วนร่วมไว้ต่าง ๆ กัน แต่โดยส่วนใหญ่มีกรอบครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมใน 4 มิติคือ การวางแผน การ ดำเนินการ การประเมินผล และการรับประโยชน์ ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่มีการกำหนดเป้าหมายในการ พัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาประเทศ เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับทั้งด้านการวางแผนและการ

จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ได้ระบุในเรื่องการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน

จากการพัฒนาของประเทศที่ผ่านมาสามารถเห็นได้ว่าการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนา มักถูกกำหนดโดยรัฐบาลในลักษณะของการกำหนดลงมาจากเบื้องบน (Top Down Policy) และมีประสบการณ์กับความล้มเหลว เนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติได้หรือหากปฏิบัติได้ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้กำหนดนโยบายและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ไม่มีความเข้าใจในปัญหาของพื้นที่อย่างแท้จริง ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก (พิทยา สุวคันธ์, 2540)

เออร์วิน (Erwin, 1976) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ให้ความสำคัญสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก โดยรวมถึงการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 182-183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลความเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้การกระทำที่ บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกความรับผิดชอบกับชุมชนนั้นได้บังเกิดขึ้นกับชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการคือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา การตัดสินใจร่วมกัน จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองต่อตอบความเห็นชอบคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ

ยูวัฒน์ วุฒเมธี (2526 : 26) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาชนบท ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตและรายได้เสริมสร้างความสามารถในการปกครองตนเอง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของหลักการการพัฒนาชุมชนที่จะทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาต่อ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรู้สึกว่าเป็นเจ้าของในการดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถและประสิทธิภาพในการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2534 : 6) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า “การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ” และการที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่า “มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่อย่างมีความสุข ใ้รับปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง”

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 58) นิยามความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับโดยใช้ความพยายาม หรือใช้ทรัพยากรบางอย่างร่วมในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมีประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนา และใช้ความพยายามบางอย่าง เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงิน วัสดุ เป็นองค์ประกอบในกิจกรรมการพัฒนาด้วย

รูสโซ และ โคล (Rousseau and Cole, 1970) ได้เขียนทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (A Participation Theory of Democracy) ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่า จะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ที่สำคัญคือจำต้องไม่มีใครเป็นนายใคร หรือเป็นนายแห่งชีวิตใคร
2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเสมอภาค และมีความสามารถพึ่งตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนัก รับรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการให้ความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชน หรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน เพื่อให้งานนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์

2.1.2 ลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งนั้น อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอน หรือทุกขั้นตอนก็ได้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามประเภทของกิจกรรมไว้แตกต่างกันตามความคิดเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) อธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) อาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ระยะเริ่มการตัดสินใจของช่วงกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการให้มีโอกาสสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริการและการร่วมมือด้านการเข้าร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคมหรือโดยส่วนรวม
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

แชปพิน (Chapin, 1977 : 317) แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประเภท และกรณีศึกษา
ชมดี (2524: 18) ได้นำไปขยายรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 แบบดังนี้

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
6. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
10. การมีส่วนร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2534 : 35) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
มีดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. ร่วมค้นหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือ
สร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมของชุมชนตามขีดความสามารถของตนและหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดย
เอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ตลอดไป

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2543 : 11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีหลายระดับตามความหนักเบา
ของความเกี่ยวข้องดังนี้

1. แบบการจัดการคนเข้าร่วม โดยการคัดเลือกจากตัวแทนของประชาชนไม่ได้มีการเลือกตั้ง
และไม่มีอำนาจอะไร

2. แบบตอบสนองหรือค่อยเป็นค่อยไป ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบอกว่า จะต้องทำอะไรไม่มีการสะท้อนความเห็นจากประชาชนแบบการขอคำปรึกษาหารือ โดยองค์กรภายนอกเป็นผู้ระบุปัญหาและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และควบคุมการวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน

3. แบบร่วมตามหน้าที่ หรือภารกิจที่กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยวิเคราะห์ปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประชาชนอาจเข้าร่วมอย่างแข็งขัน ร่วมตัดสินใจ แต่คำตอบหลักสุดท้ายมักกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยหน่วยงานภายนอก

4. แบบแข่งขัน ร่วมในการวิเคราะห์และพัฒนาแผนปฏิบัติการและศักยภาพของกลุ่มท้องถิ่น โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้วิธีการที่หลากหลายสาขา

5. แบบสมัครใจทำเอง ประชาชนเป็นผู้คิดริเริ่มได้อย่างอิสระ ประชาชนอาจติดต่อประสานหน่วยงานภายนอกมาช่วยแนะนำ โดยยังสามารถควบคุมการจัดการและใช้ทรัพยากรได้

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง โดยได้รับความร่วมมือจากทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท้องถิ่นเข้ามามีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากแนวคิดต่าง ๆ สามารถประมวลลักษณะและขั้นตอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนได้ตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น การพัฒนาชุมชนจึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ ทักษะ และทัศนคติของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความรับผิดชอบ ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกผูกพัน อันสามารถที่จะก่อให้เกิดการช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด

กู๊ดเนาฟ (Goodenough, 1966) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลเหล่านั้นได้รู้ถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน หรือจากการได้รับความช่วยเหลือจากผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ด้วย

อักบายานี, จูเนียร์ (Agbayani, Jr., 1979) ได้จัดลำดับของปัจจัยที่ได้นำประชาชนมามีส่วนร่วมได้ดังนี้

1. การร่วมประชุม
2. การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
3. การตีปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัตถุ
8. การช่วยเหลือด้านแรงงาน
9. การใช้โครงการให้เป็นประโยชน์อย่างถูกต้อง
10. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
11. การทำงานร่วมกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง

รีคเดอร์ (Reeder, 1971) กล่าวถึงปัจจัยที่ได้ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่นำเข้ามามีส่วนร่วมได้ดังนี้

1. บุคคลและกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทศนคติ และค่านิยมของตน
2. บุคคลและกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้น ๆ มีคุณค่าสอดคล้องกับประโยชน์ของตน
3. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นมีเป้าหมายที่จะส่งเสริม และปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน
4. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อตนเองได้เคยมีประสบการณ์ที่เป็นอกติต่อกิจกรรมนั้นมาแล้ว
5. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองได้มาหรือหวังเอาไว้
6. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่
7. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคล จะกระทำโดยการบีบบังคับหาได้ไม่

8. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและจารีตประเพณี
9. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะเอื้ออำนวย
10. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ
11. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน กระตุ้น ชักจูง และจูงใจให้เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมว่า แบ่งเป็น 3 ปัจจัยใหญ่ ๆ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมของบุคคลขึ้นอยู่กับความพร้อมของตนเอง ใน การที่จะเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ โดยการสังเกตการณ์และการเข้าใจในสิ่งเร้า ที่สามารถแสดงออกมาได้ด้วยตนเอง โดยมีส่วนร่วมต่อความเห็นอกเห็นใจต่อกันและกัน โดยที่การกระทำเหล่านั้น มี 4 ชั้น ตามที่เวเบอร์ (Weber, 1966) กล่าวไว้ คือ

- 1.1 การกระทำที่มีเหตุผล (Rational) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการอันเหมาะสมในการที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคมก็ตาม

- 1.2 การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม (Valuable) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อม โดยมุ่งไปสู่ด้านจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรมเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

- 1.3 การกระทำตามประเพณี (Traditional) เป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลง ยึดตามแบบอย่างที่เคยทำมาแต่ในอดีตเป็นหลัก ไม่คำนึงถึงเหตุผล

- 1.4 การกระทำที่แฝงตัวด้วยความเสน่หาหรือความรัก (Affective) เป็นการกระทำที่มีอารมณ์แสดงความรู้สึกทางจิต ระหว่างผู้กระทำกับจุดมุ่งหมายของการกระทำ เป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงเหตุผลอย่างใด นอกจากเรื่องส่วนตัว

2. ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย คือ บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจหรือมีการศึกษาและรายได้สูง จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ สูงกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำกว่า

3. ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร โรเจอร์ส และชูมาเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971 : 81-86) ได้สรุป กระบวนการยอมรับวิทยาการใหม่นั้น จะประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอน คือ

3.1 ขั้นของการรับรู้ ได้แก่ การรับรู้หรือการทราบข่าวในวิทยาการใหม่ที่มีอยู่นั้น แต่ยังไม่แสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม

3.2 ขั้นของความสนใจ ได้แก่ เริ่มมีความสนใจในความรู้ใหม่นั้น โดยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

3.3 ขั้นของการตัดสินใจ ได้แก่ การไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของความรู้ที่มีอยู่ในใจ ก่อนจะตัดสินใจว่าจะทดลองทำหรือไม่ต่อไป

3.4 ขั้นของการทดลองทำ ได้แก่ การนำเอาความรู้ใหม่นั้นไปปฏิบัติเพื่อดูผล จะตัดสินใจยอมรับใช้ต่อไป

3.5 ขั้นของการยอมรับ ได้แก่ การตกลงใจนำวิทยาการใหม่นั้นไปปฏิบัติได้อย่างเต็มที่

ขั้นตอนทั้ง 5 ดังกล่าวนั้น มีปัจจัย 4 ประการที่จะมีผลต่ออัตราของการยอมรับ ได้แก่

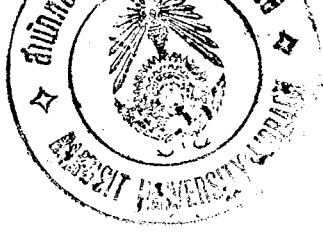
1. แบบของการตัดสินใจยอมรับวิทยาการใหม่
2. ช่องทางการสื่อความรู้ที่ใช้เป็นตัวแพร่กระจายวิทยาการใหม่ หรือลักษณะของสื่อที่ใช้ว่าใช้วิธีใด สื่อบุคคลหรือสื่อมวลชน
3. ธรรมชาติของระบบสังคมที่เป็นอยู่ว่าเอื้ออำนวยต่อการให้การยอมรับหรือไม่แค่ไหน
4. ตัวผู้นำการเปลี่ยนแปลงเองว่ามีศักยภาพในการชักจูงใจแค่ไหน

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่มาจากความผูกพันกันในชุมชน การต้องการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนของตนเอง และแรงจูงใจจากผู้นำชุมชนหรืออื่นๆ สิ่งเหล่านั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อชุมชนของตนเอง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรรมงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดย



ไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกล และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูงยิ่งในการนำเงินตราเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม

การท่องเที่ยวเป็นนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งซึ่งหมายถึงที่อยู่อาศัย ไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้น (motivator) จากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม และการปฏิสัมพันธ์ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 2-5)

รรณา วงศ์วานิช (2539) สรุปว่า ในการกำหนดความหมายของการท่องเที่ยวจะกำหนดโดยมีจุดมุ่งหมายการเดินทาง 3 ประการคือ

1. การเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่อื่นชั่วคราว
2. การเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. การเดินทางด้วยจุดมุ่งหมายใด ๆ ที่มีไว้เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

ชาญชัย ดวงจิต (2536 : 76) กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีความหมาย 2 ประการ ดังนี้

1. การท่องเที่ยว คือ ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทั้งหลายในการอาศัยอยู่ของบุคคลชาวต่างประเทศในประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งมีเงื่อนไขว่าเขาเหล่านั้นจะต้องไม่อยู่อาศัย ณ ที่นั้นเป็นการถาวรเพื่อกระทำกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวรในการที่จะได้มาซึ่งเงินทอง
2. การท่องเที่ยวมีความหมายทั้งในด้านของการเป็นศาสตร์และศิลป์ และเป็นธุรกิจในการสร้างความพอใจให้กับนักท่องเที่ยว เช่นการจัดการด้านที่พักอาศัยและความสะดวกสบายต่างๆ เป็นต้น

นิคม จารุมณี (2536 : 1) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว สรุปสาระได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง เพราะมิได้มีความหมายแต่เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง รื่นรมย์ ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อการศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติหรือการไปร่วมประชุม แต่มีไว้เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร พร้อมกับให้ประเทศสมาชิกใช้คำว่า ผู้มาเยือน (Visitors) แทนคำว่า นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourist) คำว่า ผู้มาเยือน มีความหมาย 2 ประการ คือ

1. นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป และเดินทางมาเยือนเพื่อพักผ่อน พักฟื้น ทัศนศึกษา ประกอบศาสนกิจ ร่วมการแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจ หรือร่วมประชุมสัมมนา ฯลฯ เป็นต้น
2. นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (นักทัศนจร หรือ Excursionists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง

ประเทศไทยได้ใช้คำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นนี้ เป็นหลักในการจัดนับสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ สรุปแล้วหมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ครั้งหนึ่ง ไม่น้อยกว่า 1 คืนหรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อทำกิจกรรม ดังนี้ (สุติมา ฮามคำไพ, 2549 : 19)

1. มาท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อมาพักผ่อน ฯลฯ
2. มาร่วมประชุมหรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนของศาสนา นักกีฬา นักแสดง
3. มาเพื่อติดต่อธุรกิจแต่ไม่ใช่ทำงานหารายได้
4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

โดยได้กำหนดคำนิยามของนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic Tourist) ไว้ว่า คือคนไทยหรือคนต่างด้าว ที่อยู่ในประเทศไทยเดินทางจากจังหวัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยปกติของตนไปยังจังหวัดอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มีไว้ไปทำงานหารายได้ และระยะเวลาที่พักอยู่ไม่เกิน 60 วัน

จากความหมายของการท่องเที่ยวดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว คือ กิจกรรมหนึ่งที่ทำให้รู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะที่กำหนดไว้เป็นหลักสากลได้ 3 ประการคือ

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. การเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. การเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่มีไว้เพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้

2.2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจโดยตรงและธุรกิจโดยอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนการบริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะชาวต่างชาติถือว่าเป็นสินค้าออกที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ เป็นการซื้อเงินตราต่างประเทศโดยการขายสินค้า คือ บริการต่าง ๆ ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศเพราะก่อให้เกิดอาชีพหลายแขนงนอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นการพักผ่อนคลายความเครียดและได้รับความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรม และยังเป็นการนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง (เสรี วงศ์ไพจิตร, 2534)

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ โดยนำเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศชาติเช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ ได้แก่ ประสิทธิภาพในการเดินทางท่องเที่ยว และเข้ามาซื้อสินค้าไทย และนำกลับออกไป รายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ คือ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (Tourist Expenditure) ที่จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งการคำนวณรายได้จากนักท่องเที่ยว คือ จำนวนนักท่องเที่ยว X วันพักเฉลี่ย X ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/วัน/คน

2. การท่องเที่ยวแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินของประเทศ กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา และประสบปัญหาสภาวะขาดดุลการค้าและดุลชำระเงิน เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาจะต้องพึ่งพิงประเทศที่พัฒนาแล้วในการนำเข้าสินค้าที่ตนเองไม่สามารถผลิตได้ เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยีต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และสินค้าเหล่านี้มีมูลค่าสูงมากเมื่อเทียบกับมูลค่าส่งออกสินค้าทางการเกษตร นอกจากนี้ประเทศกำลังพัฒนายังต้องพึ่งสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เพื่อกู้ยืมเงินมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นรายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่านับแสนล้านบาทต่อปีจึงช่วยลดดุลการค้า

3. การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล คือนักท่องเที่ยวต้องจ่ายภาษีต่างๆ เช่นเดียวกับคนอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม และจะต้องจ่ายภาษีเมื่อซื้อสินค้าและบริการ และภาษีทางอ้อมที่จะจ่ายอีก เช่น ค่าธรรมเนียมการใช้สนามบิน ค่าภาษีศุลกากร ค่าธรรมเนียมการประทับตราหนังสือเดินทาง และธุรกิจอื่นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ภาษีกรมสรรพากร ภาษีหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น ค่ารถและบริการต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียมโรงแรม ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายอาหาร สุรา และเครื่องดื่ม เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้ออกไปตามส่วนภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจขนาดเล็กจำนวนมาก ดังนั้นรายรับจากการท่องเที่ยวจึงกระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็วทั้งระบบเศรษฐกิจ

5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนทั้งแรงงานทั่วไป (Unskilled) และแรงงานที่มีความชำนาญ (Skill) เพราะเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของแรงงานสูงกว่าเครื่องจักร (Labour Intensive Industry)

6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราอย่างกว้างขวาง และกระตุ้นการผลิตและการลงทุนในอัตราสูง ด้วยค่าทวีทางเศรษฐกิจ (Economic Multiplier) เป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างยิ่ง เพราะนอกจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะมีผลโดยตรงต่อผู้จัดการที่พัก และธุรกิจต่างๆ รวมทั้งสร้างงานอาชีพอีกมากมายแล้ว ผลทางอ้อมจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวยังทำให้รายได้ของแรงงานในธุรกิจท่องเที่ยวต่าง ๆ หมุนเวียนรับ-จ่ายต่อไปอีกหลายรอบจนกระทั่งถึงจุดสิ้นสุดของตัวเอง ยิ่งหมุนเวียนได้มากรอบเพียงใดก็ยิ่งทำให้มูลค่าของทุนเพิ่มขึ้นเพียงนั้น

7. การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัด (Limitless Boundary Industry) ไม่มีปัญหาเรื่องการผลิตและไม่มีกำหนดโควตาการจำหน่าย กล่าวคือ การผลิตไม่ขึ้นกับสภาพดินฟ้าอากาศหรือเครื่องมือโดยเฉพาะเจาะจงเหมือนเช่นการผลิตในสาขาอื่น ๆ การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละประเทศ แต่ละภูมิภาคของประเทศ และขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐบาลแต่ละประเทศที่จะใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของตน

2.2.3 ประเภทของการท่องเที่ยว

ประเภทของการท่องเที่ยว

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมเช่น สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงรวมถึงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ
3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม เช่น การชมสถาน โบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาท พระราชวัง วัด ประเพณี รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเรียนรู้จากวัฒนธรรมอื่นๆ เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ที่กว้างไกลจากการมีประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมที่คงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

การท่องเที่ยว คือการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองเรื่องที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมอง ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้

2.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว

นักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็น พอจะประมวลได้ดังนี้

จรงค์ อินทนต์ (2545) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางทางการท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง เป็นการเชื่อมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน บอกกล่าวให้คนที่ไปเยี่ยมชมชุมชนเข้าใจเรื่องราวของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยว กติกา ข้อปฏิบัติเมื่ออยู่ในชุมชนในขณะเดียวกันก็มีการพูดคุยกับชาวบ้านให้ชัดเจนถึงเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันในบางแห่งอาจมองว่าการท่องเที่ยวเป็นการเผยแพร่เรื่องราววิถีชีวิต วัฒนธรรม ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน บางแห่งอาจมองว่านอกจากเผยแพร่แล้วน่าจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และคนในชุมชนด้วย

โสรจ พิศชวนชม (2541 : 75) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวเกิดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสบาย และลดภาระของนักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลายประการ ซึ่งผู้จัดต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วยเพื่อการจัดการท่องเที่ยวจะได้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2542 : 2) ได้สรุปแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวของ โคลท์แมน (Coltman, 1989: 154) มีใจความสำคัญว่า การจัดการท่องเที่ยว เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้จัดบริการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 75) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยว เป็นการวางแผนการท่องเที่ยว และดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดองค์การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการ

การควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ พร้อมทั้งมีการประเมินผลแผนการ
ท่องเที่ยวด้วย

มิศรา สามารถ (2543 : 65-66) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการที่กลุ่มคน
ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ในชุมชน ได้เข้ามาร่วมดำเนินการใน
เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน ในการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุ
วัตถุประสงค์อย่างมีความรับผิดชอบและสัมพันธ์กัน

อุบลวรรณ ประดับสุข (2545 : 2) สรุปสาระสำคัญของภราดร พัทธวิเชียร ผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีจุดขาย 2 อย่าง คือ การท่องเที่ยวในแหล่ง
ธรรมชาติ และการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม แต่การท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรมที่ผ่านมามีการ
เสนอเพียงแหล่งโบราณสถานสำหรับการเยี่ยมชมเป็นส่วนใหญ่ ยังขาดการนำเสนอภาพรวมของ
วัฒนธรรมที่คงอยู่ในปัจจุบัน (Living Culture) เช่น วัฒนธรรมการกิน หรือวิถีชีวิตต่าง ๆ และยัง
มิได้มีการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง ท่องถิ่นไม่ได้รับประโยชน์ และไม่เห็น
ความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตน ทำให้วัฒนธรรมที่มีคุณค่าของไทยค่อย ๆ หายไป
ดังนั้น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในมิติใหม่จึงควรเน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น
และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง โดยอาศัยแกนหลักของกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวสร้าง
รายได้และประโยชน์อื่นๆ ไปยังชุมชน

สุณีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์ (2546 : 79) สรุปสาระสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไว้
ว่า การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนอกจากจะต้องให้ความสนใจในการจัดการวัฒนธรรม
ท้องถิ่น เพื่อนำเสนอให้เกิดคุณค่าสูงสุดแล้ว ควรต้องคำนึงถึงนักท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรมด้วย
เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งสองฝ่ายควรต้องมีการท่องเที่ยว รู้เขา รู้เรา
คือ การจัดการให้เกิดการพึงพอใจสำหรับทุกคน

สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้จุดมุ่งหมาย
สำคัญในการศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ต้องอาศัยการปรับตัว
เรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว
ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่คุ้มค่า ชุมชนมีรายได้กระจายอย่างทั่วถึง ธรรมชาติวัฒนธรรมได้รับการ
ดูแลคุ้มครองอย่างเห็นคุณค่า ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง การท่องเที่ยวมีความเจริญรุ่งเรือง

แต่การที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังกล่าว ชุมชนควรต้องมีความเข้าใจและรู้จักการจัดการท่องเที่ยวให้ถูกต้อง รู้จักการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนให้เหมาะสม และมีความร่วมมือกัน ในชุมชนอย่างเข้มแข็ง มีเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริง โดยสามารถตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจของชุมชนอย่างมีความเคารพต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ทั้งยังต้องมีการจัดการเพื่อธำรงรักษาสุนทรียภาพทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ทั้งกายภาพและชีวภาพที่มีความหลากหลาย (Biological Diversity) อันจะส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2531 : 31) ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในชุมชนในทิศทางที่คาดหวังว่าน่าจะดีขึ้นกว่าเดิม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ หรือการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง ความเพียรพยายามร่วมกันของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง และการผนึกกระดมความเพียรพยายามในการกระทำกิจกรรมทั้งปวงของชุมชน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542 : 2/8-2/9) ได้กำหนดนโยบายหลักในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นเป้าหมายที่สำคัญของประเทศทางด้านการสร้างคุณภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดรายได้สำหรับการกระตุ้นให้เกิดการฟื้นตัวอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยถือว่าประเทศมีศักยภาพอันเป็นจุดแข็งที่สำคัญทางทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ดึงดูดให้การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีเสถียรภาพและยั่งยืน ยิ่งกว่านั้นยังได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นหัวข้อสำคัญข้อหนึ่งของแนวทางการพัฒนา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2544- พ.ศ. 2549) ดังนี้

1. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย
2. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปยังท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้ถึงประชาชนทุกภูมิภาค

3. อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ไว้
4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี
5. เพิ่มความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
6. สร้างกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด
7. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

สุทธิกาญจน์ กาญจนะ (2550 : 14) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไว้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนในทิศทางที่คาดหวังว่าน่าจะดีขึ้นกว่าเดิม โดยส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมใช้ประโยชน์ในกระบวนการพัฒนา ซึ่งเป็นการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองและนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวตามความต้องการของชุมชน

จากแนวคิดข้างต้น พอสรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นความพยายามของชุมชนที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองและท้องถิ่นให้เป็นไปในทิศทางที่คาดว่าจะดีขึ้นทั้งในด้านทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวและจิตใจ เพื่อดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว นับว่าเป็นกิจกรรมที่ขึ้นตรงต่อคุณภาพของมนุษย์ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ไม่สามารถแยกตัวออกจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจอื่น ๆ กระบวนการท่องเที่ยวได้พัฒนาจนเกิดเป็นสาขาที่สำคัญสาขาหนึ่งในระบบเศรษฐกิจที่มีผู้ซื้อและผู้ขาย จนขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) ที่ก่อให้เกิดรายได้ที่สำคัญของประเทศ ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจหลายครั้ง อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวแม้ได้รับผลกระทบแต่ก็เป็นอุตสาหกรรมที่ฟื้นตัวได้เร็วและสามารถทดแทนภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจได้ดี ในระยะที่ผ่านมา การท่องเที่ยวจึงมุ่งเน้นมิติทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวควบคู่กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสังคม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น เดียวกับการพัฒนาในสาขาการผลิตอื่น ๆ การท่องเที่ยวมีทั้งผลดีและผลเสียอยู่ในตัวเองในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวจะต้องพยายามควบคุม ป้องกันไม่ให้เกิดผลเสีย หรือให้เกิดผลเสียขึ้นน้อยที่สุด ผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงได้มีความพยายามในการหารูปแบบวิธีการที่จะทำให้การท่องเที่ยวเป็น การ

ท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่คงอยู่และมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเห็นคุณค่าในอนาคต ดังนั้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการในการจัดการ การท่องเที่ยวที่มีรูปแบบในลักษณะที่มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการการท่องเที่ยวและด้านตลาดการท่องเที่ยว แต่ในการวิจัยนี้จะกล่าวถึง การจัดการขององค์กรชาวบ้านในการรวมกลุ่มเพื่อการจัดการด้านบริการในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการบ้านพักสัมผัสวัฒนธรรมในชนบท

ในปัจจุบันได้มีรูปแบบการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาชนบทซึ่งแตกต่างกันไปดังนี้

1. การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความคงคึกใจอย่างไม่เสื่อมคลายและธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเสมือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยว ได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

ในการประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าหมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังการท่องเที่ยวนี้มีความหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย โดยมีหลักการของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ดังนี้ (ประภาส อินทนปสาธน์, 2546 : 12-14)

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว

2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อม ไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่นองค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกันรวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวและนักลงทุน

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะต้องมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด และท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการอย่างเต็มที่

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 ความเป็นมาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2535 มีส่วนผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดตั้งระบบและกระบวนการเพื่อการประสานการพัฒนาแบบยั่งยืนก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน (กรรณิการ์ บุรศิริรักษ์, 2549 : 16)

1. กระแสความต้องการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในแง่การอนุรักษ์ ในระดับท้องถิ่นจนถึงการอนุรักษ์ ป้องกัน และแก้ไขวิกฤตการณ์ของโลก

2. กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยวและในทุกส่วนของสังคมเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้และตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดความต้องการด้านการขยายและปรับทิศทางของตลาดธุรกิจท่องเที่ยว

3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มาจากรากหญ้า อันจะเป็นหลักประกันที่จะให้การพัฒนามิทิศทางที่ถูกต้อง มีการกระจายรายได้ที่เหมาะสม เป็นไปตามความต้องการของผู้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น

จากกระแสทั้ง 3 นี้ ก่อให้เกิดแนวคิดการพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงและต่อระบบการจัดการท่องเที่ยวรวมทั้งต่อรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกในการท่องเที่ยวใหม่เป็นความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว ซึ่งมีการเสนอในหลายรูปแบบ รูปแบบการท่องเที่ยวที่นำมาซึ่งการจัดการระบบการจัดการที่กล่าวถึงมากที่สุด คือ ecotourism

แนวความคิดในการจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่ (alternative tourism) ได้เกิดขึ้นในระยะสิบกว่าปีมานี้ โดยมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น การท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ เป็นต้น แต่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย คือ ecotourism

สำหรับประเทศไทยมีการนำเสนอแนวคิดเรื่อง ecotourism ในแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติแผนแรกของประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของ ecotourism ในประเทศไทย การนำเสนอเป็นเพียงกล่าวถึง ecotourism อย่างกว้าง ๆ ยังไม่มีรายละเอียดและแนวทางที่ชัดเจน ซึ่งแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งชาติที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ และให้ความสำคัญในมิติด้านเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก ภาพลักษณ์ของ ecotourism ในระยะแรกจึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สนใจพิเศษ (special interest) เป็นกลุ่มท่องเที่ยวขนาดเล็กรวมตัวกันท่องเที่ยวในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเดินป่า ดูนก ดำน้ำ ชมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

ช่วงปี พ.ศ. 2519-2535 การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจและ พัฒนาการ นักท่องเที่ยวจากต่างชาติและหลากหลายเชื้อชาติเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยเพิ่ม มากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะประเทศมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอันดีงามของประชาชนชาวไทย ที่ แสดงออกต่อนักท่องเที่ยวในฐานะเจ้าของบ้านทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ ประกอบกับการส่งเสริม และการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ มีอัตรา การขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จนสามารถทำรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศถึง 27,317 ล้านบาท นับเป็นรายได้ที่สูงเป็นอันดับ 1 (พ.ศ. 2517) เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออกประเภทอื่น (การ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529 : 4)

การพัฒนาการท่องเที่ยวนอกจากจะทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ยังก่อให้เกิด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก เช่น พัทยา ภูเก็ต สมุย กาญจนบุรี และเชียงใหม่ ซึ่งประเทศทั่วโลกต่างประสบภาวะผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้วย เช่นกัน จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจึง ได้มีความพยายามที่จะสรุปปัญหาพร้อมนำเสนอแนวคิดในการ พัฒนาที่ยั่งยืน โดยแนวคิดเรื่อง ecotourism ได้ถูกนำมาพิจารณาอีกครั้ง มีการศึกษาวิจัยเรื่อง ecotourism ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ (พ.ศ. 2530-2533) ซึ่งผลการศึกษาวิจัย ในช่วงนั้นยังไม่มี ความสมบูรณ์ครบถ้วนในองค์ประกอบ จึงต้องมีการศึกษาวิจัยต่อไปถือเป็นการ ริเริ่มแนวคิดและศึกษาวิจัยเรื่องของ ecotourism ในประเทศไทย

ในระยะแรกได้ให้คำจำกัดความ ecotourism คือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อสื่อ ความหมายให้เข้าใจว่า เป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพเพื่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ต่อมาในปี พ.ศ. 2538-2540 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว เพื่อรักษาระบบนิเวศ และให้ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติศัพท์ ecotourism เป็นภาษาไทย คือการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือนิเวศทัศนอาจร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงกำหนดให้ใช้ การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ในความหมายของ ecotourism มาจนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดความหมายการท่องเที่ยวเชิง นิเวศคือ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง กับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการ รักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และได้ใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในความหมายของ ecotourism มาจนถึง ปัจจุบัน โดยกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ (กรรณิการ์ บุรศิริรักษ์, 2549 : 18-20)

1. นโยบายการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยให้การสนับสนุนการวางแผนจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม กำหนดพื้นที่ท่องเที่ยว เว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบาง สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกินขีดความสามารถในการรองรับ พร้อมสนับสนุนการจัดการระบบข้อมูลข่าวสาร การกำหนดมาตรการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. นโยบายด้านการให้การศึกษาและสื่อความหมาย จัดให้มีการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สื่อความหมายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการถ่ายทอดและเรียนรู้ร่วมกันให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกันในระบบโรงเรียน ในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ให้เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในรูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรประชาชนทั้งระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การลงทุนการผลิตสินค้าและบริการ การควบคุม กำกับดูแล และการจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง พร้อมติดตามประเมินผลและนำรายได้เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว ให้การส่งเสริมตลาดและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการรองรับอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้มีการกระจายนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

5. นโยบายด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว จัดให้มีการบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้คำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมเพื่อการติดต่อสื่อสาร การบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้ โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรองรับ กำหนดมาตรฐานในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ

6. นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำนึงงบประมาณ สิทธิประโยชน์ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่นๆ การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล และส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดบริการและการรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแก่องค์กรธุรกิจเอกชนและองค์กรประชาชนของชุมชนท้องถิ่น (ทิพวรรณ พุ่มมณี, 2546: 46-50)

โดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) คือการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544 : 12)

2.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาประเทศให้ความสำคัญ เพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ และนานาชาติตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (environmentally sustainable development) โดยให้ความสำคัญแก่การให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวพึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 23) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

บัคคีย์ (Buckley, 1994) นิยามว่า คือ การท่องเที่ยวที่ถูกจัดการ ดูแลอย่างยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ มีการศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและ/หรือสิ่งแวดล้อมเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

โบเออร์ (Boer, 1992) นิยามว่า คือการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของ ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความของสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติและได้ถูกวางแผนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางนิเวศวิทยา

คริสต์ (Christ, 1998) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวแบบรับผิดชอบซึ่งจะช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกแห่งการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.3 ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้านคือ (กรรณิการ์ บุรศิริรักษ์, 2549: 20-22)

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity or authentic or endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (eco-system) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-base tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (responsible travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการ

พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable managed tourism)

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmentally education-based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนของประชาชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (grass root) จนถึงการปกครองท้องถิ่นและอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation-based tourism)

แนวคิดในการกำหนดขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังกล่าว สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552) กล่าวว่า ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (มิติ) ที่ประกอบด้วย การพิจารณาด้านพื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องและรูปแบบการจัดการ กล่าวคือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องเป็นธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยว ที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและควบคู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่ง

ท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีการดำเนินการศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ครอบคลุมองค์ประกอบหลัก คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

พอที่จะกล่าวได้ว่า แนวทางจัดการด้านการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ในปัจจุบันนี้มีแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวชนบท ในการพัฒนาพื้นที่ชนบทใดๆ เพื่อการท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านพื้นที่ 3 ประการ ดังนี้ พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ได้แก่ ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ทะเล เป็นต้น แยกได้คือ

1. พื้นที่หลัก หมายถึง พื้นที่ชนบทที่ยังคงสภาพดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้านที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ สวนเกษตร สวนผลไม้ การประมงพื้นที่บ้าน เป็นต้น ซึ่งที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ จะตั้งอยู่ในพื้นที่หลักนี้
2. พื้นที่สนับสนุน หมายถึง พื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ร้านค้าทั่วไป เป็นต้น

ชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดการการบริหารการท่องเที่ยว จะมีรูปแบบองค์การแบบไม่เป็นทางการ ที่มีสายสัมพันธ์กันในแนวราบโดยผู้นำในชุมชนที่จะเชื่อมประสานงานในการจัดสรร ปัจจัยทางการบริหารที่มีอยู่ในการบริหารจัดการ เพื่อตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการหรือการจัดชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยที่การท่องเที่ยวนั้นถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญทั้งในระดับประเทศและในระดับชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยองค์กรท้องถิ่นเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนา โดยจะต้องมีการประสานเข้ากับพื้นที่และการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชน องค์กรในระดับท้องถิ่นให้เขามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่มากขึ้นด้วย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

2.4.1 ความหมายของความรู้

กู๊ด (Good, 1973 : 325) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นประมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับจากการศึกษาข้อเท็จจริง ปรากฏการณ์และรายละเอียดต่างๆ โดยผ่านการรวบรวมและสะสมไว้เพื่อสำหรับนำไปประโยชน์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือความสามารถในด้านสติปัญญาและทักษะต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้นั่นเอง

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (The Lexicon Webster Dictionary, 1977 : 531) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือค้นคว้า หรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ สิ่งของ หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2536 : 40) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้เป็นความสามารถในความจำหรือระลึกได้ ซึ่งรวมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับรู้มา

จันทร์ทิพย์ ชูสมภพ (2539 : 10) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่มนุษย์ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า ประสบการณ์การสังเกตและเก็บสะสมไว้ในระดับของความจำได้ สามารถเข้าใจเปรียบเทียบตีความและนำไปประยุกต์ใช้

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1980) กล่าวว่า ความรู้มี 2 ชนิด คือ

1. declarative knowledge หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความจริงต่าง ๆ ที่แต่ละคนรู้
2. procedural knowledge หมายถึง ความเข้าใจ ความจริงต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถนำมาใช้ได้อย่างไร

กล่าวโดยสรุป ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่ว ๆ ไป ที่มนุษย์ได้รับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งที่ได้พบเห็น และการรับรู้เหล่านั้นต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

2.4.2 ระดับความรู้

บลูม และคณะ (Bloom, et al., 1979) ได้จำแนกพฤติกรรมด้านความรู้เป็นลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก ดังนี้

1. ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ ความจำระลึกได้ โดยรวมจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยรับรู้มา
2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมาย ตีความหมาย คาดคะเน และขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ
3. การนำไปใช้ หมายถึง การรู้จักนำวิธีการ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไปใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์จริง
4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาจำแนกข้อมูลหรือเรื่องราวที่สมบูรณ์ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านั้น รวมทั้งมองหลักการที่ส่วนประกอบย่อยนั้นรวมกันแล้วเกิดปัญหาหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นส่วนย่อย ๆ เข้ามารวมกันเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ ๆ ซึ่งมีความชัดเจนและมีคุณภาพ
6. การประเมินค่า หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของความคิด วิธีการ แนวทางและมาตรฐานต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้เพื่อตัดสินใจประเมินค่า เป็นความสามารถในการวินิจฉัย

อนันต์ ศรีโสภา (2525) แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ได้แก่ ความหมายต่างๆ ความเป็นจริงเกี่ยวกับเวลา เหตุการณ์ บุคคล และสถานที่
2. ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ เช่น ลักษณะแบบแผนต่างๆ แนวโน้มและการจัดทำ การจำแนกและแบ่งประเภทต่าง ๆ กฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
3. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิด และ โครงสร้างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การบรรยายคุณค่า พยากรณ์ หรือตีความหมายสิ่งที่เราสังเกตเห็น และความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

2.5 ข้อมูลอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประวัติความเป็นมา ตำบลปากน้ำปราณ เดิมมีชื่อเรียกว่า "ปากคลองปราณ" เนื่องจากมีแม่น้ำปราณบุรีไหลผ่านลงสู่ปากอ่าวทะเล และยังเป็นที่ตั้งสมาคมประมงแห่งแรกของประเทศไทย ต่อมาได้

เปลี่ยนชื่อเป็น “ปากน้ำปราณ” จนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีแนวยาวลงติดต่อกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีพื้นที่ภูเขาสลับกับที่ราบลงสู่ทะเล เป็นดินปนทรายมีชายหาดทอดยาวประมาณ 2 กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร ภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มีฝนตกตลอดทั้งปี อากาศเย็นสบายและมีลมทะเลพัดผ่าน

อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดกับ ต.เขาเต่า อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
 ทิศใต้ ติดกับ ต.สามร้อยยอด กิ่ง อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์
 ทิศตะวันออก ติดกับ อ่าวไทย
 ทิศตะวันตก ติดกับ ต.วังก้ง อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์

ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปของตำบลปากน้ำปราณ เป็นที่ราบ มีแนวยาวลงมาติดต่อกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย เป็นพื้นที่ภูเขาสลับกับที่ราบลงสู่ทะเล พื้นที่เป็นดินปนทรายมีชายหาดยาวประมาณ 2 กิโลเมตร และมีแม่น้ำปราณบุรีไหลผ่านลงสู่อ่าวไทย ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มีฝนตกตลอดทั้งปี อากาศเย็นสบาย และมีลมทะเลพัดผ่าน มี 3 ฤดู คือ - ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน - ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม - ตุลาคม - ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

การประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลปราณบุรี ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรมเพียงเล็กน้อย เช่น สับปะรด สวนผลไม้ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงน้ำเค็ม รวมถึงการแปรรูปผลิตผลจากการประมง เช่น อุตสาหกรรมปลาหมึกอบแห้ง และปลาทะเลชนิดต่างๆ

การท่องเที่ยวที่ปราณบุรีอาจเลือกการพักผ่อน เล่นน้ำทะเลตามชายหาด ซึ่งมีอยู่ 3 หาด คือ หาดปราณบุรี หาดนเรศวร และหาดเขากะโหลก หรืออาจเลือกไปเที่ยวเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาชะเมา-เขาวงกต ซึ่งใกล้ๆ กันนั้นก็ยังมีศาลเจ้าแม่ทับทิมทอง ที่เป็นที่เคารพของชาวบ้านปากน้ำปราณ ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขา แต่ถ้ามีเวลามากพอก็ขับรถไปเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งจะมีแหล่งท่องเที่ยวให้เลือกอีกหลายแห่ง

หาดปราณบุรี เป็นหาดที่เริ่มตั้งแต่ปากน้ำปราณ บริเวณใกล้กับที่ตั้งศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทอดยาวไปทางทิศใต้จนถึงหาดนเรศวร และ เขากะโหลก โดยตามแนวชายหาดจะมีถนนเลียบหาดซึ่งเราสามารถขับรถชมทัศนียภาพของหาดทรายและ ท้องทะเล รวมถึงดีไซน์ที่แปลก

ตาของบรรดาที่พักต่าง ๆ ซึ่งระหว่างทางจะมีร้านอาหารทะเลไว้บริการอยู่หลายร้าน โดยเฉพาะช่วงต้นหาด

หาดนเรศวรเป็นหาดที่ยาวต่อเนื่องมาจากหาดปราณบุรีไป จนถึงเขากระโหลก เป็นหาดที่มีความเงียบสงบและจากการที่มีชายหาดกว้าง จึงเหมาะสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ ที่พักบริเวณนี้จะมีพื้นที่ที่ติดริมหาดโดยไม่มีถนนตัดผ่านด้านหน้าช่วงสุด ท้ายของหาดที่ติดกับเขากระโหลก ซึ่งเป็นที่ตั้งของวนอุทยานท้าวโกษา มีกิจกรรมทางน้ำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเล่นได้หลายอย่าง เช่น บานาน่าโบ๊ต พายเรือคายัค ขับรถเอทีวี หรือจะเลือกการนอนชมวิวทิวทัศน์ของท้องทะเล

หาดเขากระโหลกเป็นหาดที่อยู่ถัดจากหาดนเรศวร เป็นหาดที่เงียบสงบ มีชายหาดที่กว้าง ความยาวของหาดประมาณ 3 กิโลเมตร โดยการเดินทางนักท่องเที่ยวต้องขับรถผ่านวนอุทยานท้าวโกษา และวัดเขากระโหลกไปอีกไม่ไกล ก็จะถึงหาดเขากระโหลกซึ่งต้นหาดจะมีร้านอาหารสวัสดิการของวนอุทยานฯตั้งอยู่ สำหรับที่พัก หาดเขากระโหลกก็มีให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน แต่อาจจะยังไม่คึกคักเท่าหาดปราณบุรี และหาดนเรศวร

วนอุทยานปราณบุรี เป็นโครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ โดยกำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองเก่า คลองคอย เนื้อที่ 1,984 ไร่ เป็นวนอุทยานปราณบุรี ซึ่งภายในประกอบด้วยพื้นที่ป่าชายเลน และตอนกลางของผืนป่ามีแม่น้ำปราณบุรีไหลผ่าน นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมทัศนียภาพของชายหาดภายในวนอุทยานฯซึ่งมีความเงียบสงบและหาดทรายที่สวยงาม รวมถึงชายฝั่งที่มีสนทะเลและสนประดิพัทธ์ขนานเป็นแนวยาวไปกับทะเล หรืออาจเลือกเดินตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้ระบบนิเวศของป่าชายเลน ซึ่งตลอดเส้นทางจะมีป้ายแสดงข้อมูลอธิบายเป็นระยะ นอกจากนี้ยังมีทางเดินขึ้นเขาไปยังจุดชมวิว ซึ่งจะสามารถเห็นวิวทิวทัศน์ของเมืองปราณบุรี และพื้นที่ป่าชายเลนได้อย่างชัดเจน ภายในวนอุทยานปราณบุรีมีลานกางเต็นท์ ร้านอาหาร และห้องน้ำ-สุขาไว้บริการ

หมู่บ้านปากน้ำปราณ ปากน้ำปราณเป็นบริเวณช่วงที่แม่น้ำปราณบุรีจะไหลลงสู่ทะเล ซึ่งบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของชุมชนหรือหมู่บ้านชาวปากน้ำปราณ โดยชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมง สัตว์ทะเลต่างๆที่จับมาได้สามารถนำมาเทียบเพื่อขนถ่ายขึ้นมายังแพปลาที่บริเวณนี้ ดังนั้นชุมชนแห่งนี้จึงกลายเป็นศูนย์รวมอาหารทะเล ซึ่งจำหน่ายในราคาถูก โดยอาหารทะเลที่ขึ้นชื่อของที่นี่คือ ปลาหมึกสด ปลาหมึกแคะเดี่ยว ปลาหมึกแห้ง กะปิเคียว กุ้งแห้ง ฯลฯ นักท่องเที่ยวสามารถซื้อของ

ฝากอาหารทะเล และสามารถเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวปากน้ำปราณได้ทันที และบริเวณใกล้เคียงกันจะเป็นที่ตั้งของศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งก็ไม่ควรพลาดที่จะเข้าไปสักการะ ศาลตั้งอยู่บริเวณใกล้กับหมู่บ้านปากน้ำปราณ เป็นที่ประดิษฐานรูปกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวเดิน เรือ และชาวปากน้ำปราณ บริเวณรอบๆศาลเป็นสวนสาธารณะกว้างขวางติดกับชายหาดปราณบุรี

2.6 งานวิจัยเกี่ยวข้อง

สุทธิชัย อบอุ่น (2541) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อม และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการบริหารและการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวกับชุมชนและรัฐ มีศักยภาพมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการบริหาร ขาดการวางแผนรองรับการท่องเที่ยวและไม่ได้มีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวทั้งจากชุมชนและรัฐ

กรรณิกา ชมดี (2542) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจศึกษาเฉพาะกรณีตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยจูงใจให้มีส่วนร่วม ได้แก่ เกียรติยศ ความต้องการอาชีพใหม่ การจูงใจจากเพื่อน ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความต้องการเงินทุน ความต้องการซื้อสินค้าราคาถูก และผู้ที่ชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ ครู กรรมการสภาตำบล เป็นต้น

มิศรา สามารถ (2543) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นบ้านถ้ำลอด บ้านเขาหลวง บ้านคลองช้าง บ้านโคกเกตุ และบ้านโจงกุดหวาย พบว่า ลักษณะการก่อตัวของกลุ่มในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 3 แบบ คือ แบบที่เกิดขึ้นตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเอง แบบเกิดขึ้นตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแบบที่เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นของภาครัฐราชการในพื้นที่ การตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น มีหลายประเด็น ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมกันพิจารณาว่าสมควรจะดำเนินกิจการหรือไม่ วางแผนดำเนินการตามขั้นตอนและกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีเช่น การประชุมหมู่บ้านหรือการจัดเวที

ประชาคม การประสานขอความรู้และความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน และ ประเด็นเรื่องผลประโยชน์ที่สมาชิกควรได้รับจากกองทุนในลักษณะปันผล การรวมตัวกันเป็น กลุ่ม/องค์กร ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดย การจัดตั้งคณะกรรมการที่ดำเนินกิจการท่องเที่ยวด้วยการ เลือกลงตามระบอบประชาธิปไตยจากสมาชิกในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจ และ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่นในการดูแล การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องสอดคล้อง กับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การกำหนดจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ รูปแบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พาหนะที่ใช้ประกอบการท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ งานประเพณีท้องถิ่น และการขายของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์หรือหัตถกรรมพื้นบ้าน การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นด้วยความรักและหวงแหน การดำรงชีวิต ประจำวันแบบวิถีไทยด้วยสมุนไพรนานาชนิด ผลตอบแทนหรือประโยชน์อื่น ๆ ได้แก่ เงินรายได้ จากกิจกรรมการท่องเที่ยว การขายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การเปิดร้านค้าขายอาหารและของที่ระลึก การ พัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นผลรวมในลักษณะนามธรรม ได้แก่ ความรัก ความสามัคคีในชุมชนและลด ความขัดแย้ง การเรียนรู้ในสิ่งใหม่จากความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ความรู้สึกหวงแหนในสิ่งที่ดี งามของชุมชนทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน จากการเสนอข้างต้นจะนำไปสู่รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน ต่อไป การปฏิบัติงาน การแบ่งภารกิจ มีส่วนร่วมโดยเป็นเครือข่ายความร่วมมือเพื่อระดมและผนึก กำลังกันเสริมสร้างการท่องเที่ยวของชุมชน การแบ่งภาระหน้าที่ให้เกิดความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความยุติธรรม ทูทางสังคม คือ ความรู้พื้นบ้านและภูมิปัญญา ชาวบ้าน การอนุรักษ์ประเพณี และวัฒนธรรมตามวิถีดั้งเดิม ซึ่งเรียบง่ายแตกต่างและหายากจาก สังคมสมัยใหม่

ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐี (2544) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นใน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาสวนหินผางาม ตำบลปวนพูน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแบ่งเขตพื้นที่ใช้สอยภายในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด โดยมีส่วนร่วมใน ลักษณะต่าง ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จากการแบ่งเขต พื้นที่ใช้สอยภายในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมปฏิบัติ มีส่วนร่วมประเมินผลและมีส่วนร่วมคิด และตัดสินใจ จากการใช้วัฒนธรรมชาติมาปรับปรุงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

จรงค์ อินทยนต์ (2545) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบึงโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง เพศ อายุ และระดับการศึกษาไม่ผลต่อความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว แต่อาชีพไม่มีผลต่อความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว แนวทางที่เหมาะสมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของประชาชน คือการกำหนดมาตรฐานและการชี้วัดการประเมินในระดับบุคคล ชุมชน และสภาพแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อความเป็นระบบหรือมาตรฐานในการบริหารจัดการ การแบ่งบทบาทหน้าที่ การจัดสรรผลตอบแทนที่เหมาะสม และโปร่งใส และเพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้อยู่อย่างยั่งยืน

ประภาส อินทปลาธน์ (2546) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษาหมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดองค์กรชาวบ้าน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านผู้นำ ด้านเป้าหมายร่วม ด้านกิจกรรมร่วมกัน การประสานงาน และการสื่อสารและการติดตามประเมินผลพบว่าในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ระดับค่าเฉลี่ยของสมาชิกอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมร่วมกัน ด้านการประสานงานและการสื่อสาร ด้านโครงสร้าง ด้านเป้าหมายร่วมกัน ด้านผู้นำ และด้านการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมของชาวบ้านโคกโก่ง ใน 4 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ และร่วมวางแผน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวใน 6 ด้าน พบว่าภาพรวมพึงพอใจมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ความพึงพอใจด้านวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมากที่สุด ด้านกิจกรรมที่เตรียมให้นักท่องเที่ยว และด้านความพอใจโดยรวมเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่าย

เกรียงไกร จิรจิรัชย์ (2548) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้าน

การประชุมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัญหาในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเกษตร-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มี 6 ขั้นตอน คือ วิเคราะห์ประเด็นปัญหา เลือกรูปแบบ กำหนดวิธีการ สร้างรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินบททวน และการรายงานผล

จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านริเริ่มการพัฒนาอยู่ในระดับสูง เนื่องจากวิถีชีวิตแบบสังคมท้องถิ่นมีความผูกพันกัน ด้านการวางแผน ด้านดำเนินการพัฒนา และด้านประเมินผล อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ อบรม. เป็นผู้กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนา ด้านรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอยู่ในระดับสูง เพราะเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมจะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ และก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพของประชาชนในระดับสูงสุด การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะการวิจัย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อบรม. ควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็น และด้านการวางแผนพัฒนามีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น และระบบการบริหารภายใน อบรม. ให้ใช้ระบบคุณธรรม เพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการสร้างงาน สร้างอาชีพของชุมชนโดยใช้กระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

จักรพงษ์ มนต์พิทักษ์ชัย (2549) ศึกษาเรื่อง บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณี อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลา พบว่า กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ แบ่งหน้าที่ได้ 5 ประการคือ การเผยแพร่แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่ประชาชนในพื้นที่ การจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ การประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งเครือข่ายปฏิบัติการสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน และโครงการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อแนะนำที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ และเพื่อทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในความ

ปลอดภัย และการประเมินผลการปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สุทธิกาญจน์ กาญจนะ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาหาดป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และความต้องการเกียรติยศ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ประชาชนจะได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้รู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมบทบาทหน้าที่ เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนรู้สึกรัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และควรมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวด จริงจัง

สุชาดา วงษ์ขุมมิ (2551) ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พัฒนาของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท มีวิวัฒนาการ และสั่งสมประสบการณ์การจัดการ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคเริ่มต้นการพัฒนาไปสู่การเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง ซึ่งเป็น ไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ช่วงการค้นพบซากโบราณวัตถุและการพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว และช่วงการเริ่มนำการจัดการมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจนถึงปัจจุบันที่มีการวางแผน เป็นยุคที่มีกฎระเบียบการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนจนถึงปัจจุบันที่มีการวางแผนเป็นยุคที่มีกฎระเบียบการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ลักษณะการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทในปัจจุบัน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ได้แก่ หน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนา สองเป็นหน่วยงานภายในชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการแหล่งที่พักชุมชนบ้านปราสาท และกลุ่มเครือข่ายอาชีพหรือศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นบุคคลภายในหมู่บ้าน จะแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบและการจัดการ เป็นกลุ่มการทำงานด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนกันและกัน พบว่า สามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีตามศักยภาพของชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าชุมชนสามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีตามศักยภาพของชุมชน แต่จะต้องดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีๆ และวิถีการดำรงชีวิตในรูปแบบที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษให้คงอยู่ มีการถ่ายทอดไปสู่

ลูกหลานและต้องการให้มีการพัฒนาปรับปรุงจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านปราสาท พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมในระดับสูง แต่ยังคงต้องการที่จะให้มีการปรับปรุงให้บริการของชุมชนในจุดต่างๆ ให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น และแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่เหมาะสมคือ ควรจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนการท่องเที่ยวประจำปี ควรจัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว และคณะกรรมการชุมชน ควรมีการจัดเวทีสัมมนา เพื่อประชุมสรุปผลงาน และทำการประเมินผลงานอย่างจริงจังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการมอบหมายโครงการในด้านประชาสัมพันธ์และการตลาดให้มีความชัดเจน มีการจัดการแก้ไขปัญหาในระยะยาว รวมทั้งพัฒนาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ และหาตลาดรองรับสินค้าของชุมชนให้เพียงพอ และจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านปราสาทให้เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่รุ่นหลัง

สุภาพร ลิทธิวรกุล (2551) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะภูเก็ตต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเกาะภูเก็ตต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประชาชนท้องถิ่นเกาะภูเก็ตที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต่างกัน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเกาะภูเก็ตต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่หน่วยงานของภาครัฐจัดขึ้นเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้ความเข้าใจกับประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยประชาชนจะมีส่วนร่วม คือ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน และร่วม

ติดตามประเมินผล โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยว
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผนในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยว
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้าน กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษาเชิงบรรยายพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้เทคนิคเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เพื่อรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนและระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ ที่อยู่ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 48,623 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ ที่อยู่ในอำเภอปราณบุรี จำนวน 397 คน มีวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่

วิธีการสุ่มตัวอย่างการวิจัย

1. การกำหนดขนาดของตัวอย่างกับประชาชนที่อาศัยอยู่ใน อำเภอปราณบุรี จำนวน 397 คน ตัวอย่างโดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ($e = .05$)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 48,623 คน

e = ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05

จากสูตรคำนวณ = 397 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษาคั้งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่กำหนดไว้เป็น โครงสร้างให้ครอบคลุม หัวข้อที่ต้องการศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นคำถามปลายปิด แบบให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้ การวัดความรู้ความเข้าใจ โดยการตรวจให้คะแนน ถ้าตอบถูก ได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ได้ 0 คะแนน กำหนดเกณฑ์ดังนี้ (ประจวบ มั่นจิต, 2548 : 59)

คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ใน ระดับน้อย

คะแนนร้อยละ 60 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับ ก่อนข้างน้อย

คะแนนร้อยละ 60-69 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ใน ระดับปานกลาง

คะแนนร้อยละ 70-79 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ใน ระดับดี

คะแนนร้อยละ 80 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับ ดีมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นคำถามปลายปิดแบบให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง ข้อเดียวโดยใช้มาตรวัดแบบเจตคติของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ที่มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้	5	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด
ให้	4	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับมาก
ให้	3	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับปานกลาง
ให้	2	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับน้อย
ให้	1	หมายถึง	มีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นคำถามปลายเปิด แบบให้ผู้ตอบเขียนข้อเสนอแนะ

3.3 การทดสอบเครื่องมือ

3.3.1 เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการศึกษาแล้ว จึงทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามโดยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและการใช้ภาษาในการสื่อสาร จากนั้นนำคำแนะนำต่าง ๆ มาปรับปรุง

3.3.2 ทำการทดสอบแบบสอบถาม (tryout) เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบจะมีความเข้าใจตรงกัน และตอบคำถามตามความเป็นจริงได้ทุกข้อ โดยกำหนดที่ใช้ในการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามจากประชาชน จำนวน 30 คน ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.3.3 ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการวัดความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach Alpha Formula) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.921

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

3.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจะใช้เวลาดำเนินการในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ช่วงเดือนสิงหาคม 2552

3.4.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ ได้แบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.0

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และเรียบเรียงแบบสอบถามเพื่อใช้ในการลงรหัส

3.5.2 การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว มาลงรหัสที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า สำหรับแบบสอบถามที่เป็นปลายปิด จัดกลุ่มคำตอบแล้วจึงนับคะแนนใส่รหัส

3.5.3 การประมวลผลข้อมูล ข้อมูลที่ลงรหัสแล้ว ได้นำมาบันทึกเข้า File โดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อทำการประมวลผล ในการคำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

3.5.4.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic)

- ความถี่ (frequency)
- ร้อยละ (percentage)
- ค่าเฉลี่ยทางเลขคณิต (arithmetic mean)
- ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3.5.4.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics)

- การทดสอบค่าที (t – test)
- การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สัญลักษณ์ที่ใช้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X} หมายถึง ค่าเฉลี่ย

S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาการทดสอบค่าที

F หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาการทดสอบค่าเอฟ

Sig. หมายถึง ความน่าจะเป็นสำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ

** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

* หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550 : 69)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง	มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง	มีส่วนร่วมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง	มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง	มีส่วนร่วมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง	มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลการทดสอบสมมติฐาน

ค่า Sig น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.01 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ค่า Sig น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 แต่มากกว่า 0.01 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ค่า Sig มากกว่า 0.05 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละ ของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
ชาย		190	47.5
หญิง		210	52.5
รวม		400	100.0
อายุ			
20 ปีหรือต่ำกว่า		33	8.3
21-30 ปี		162	40.5
31-40 ปี		79	19.8
41-50 ปี		98	24.5
51 ปีขึ้นไป		28	7.0
รวม		400	100.0
สถานภาพการสมรส			
โสด		168	42.0
สมรส		177	44.3
หม้าย/หย่าร้าง		55	13.8
รวม		400	100.0

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละ ของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	61	15.3
ประถมศึกษา	54	13.5
มัธยมศึกษา	81	20.3
ปริญญาตรี	188	47.0
สูงกว่าปริญญาตรี	16	4.0
รวม	400	100.0
อาชีพ		
เกษตรกรรวม	19	4.8
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	71	17.8
รับจ้างทั่วไป	95	23.8
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	139	34.8
นักเรียน/นักศึกษา	76	19.0
รวม	400	100.0
รายได้ต่อเดือน		
3,000 บาทหรือต่ำกว่า	51	12.8
3,001-6,000 บาท	161	40.3
6,001-9,000 บาท	86	21.5
9,001-12,000 บาท	51	12.8
12,001-15,000 บาท	33	8.3
มากกว่า 15,001 บาท	18	4.5
รวม	400	100.0
ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม		
ประชาชนทั่วไป	334	83.5
กรรมการชมรม สมาคมภาคเอกชน	23	5.8
ตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	35	8.8
ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือข้าราชการเกษียณ	8	2.0
รวม	400	100.0

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละ ของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
ไม่เคย	293	73.3
น้อยกว่า 1 ปี	57	14.3
1-3 ปี	35	8.8
มากกว่า 3 ปี	15	3.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 สถานภาพสมรสแล้ว จำนวน 177 คนคิดเป็นร้อยละ 44.3 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 130 คนคิดเป็นร้อยละ 32.5 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 6,001-9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.0 เป็นประชาชนทั่วไป จำนวน 334 คนคิดเป็นร้อยละ 83.5 และไม่เคยมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	มีความรู้		ไม่มีความรู้		ระดับความรู้ความเข้าใจ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวที่ควรใช้เวลาในการท่องเที่ยวตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป	157	39.3	243	60.7	ค่อนข้างน้อย
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ภูเขา ชายทะเล น้ำตก	348	87.0	52	13.0	ดีมาก
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินชมป่า ศึกษาพรรณไม้ การดูนก ดูแมลง การดำน้ำ การเล่นกีฬาทางน้ำ	300	75.0	100	25.0	ดี
4. แหล่งวัฒนธรรม เช่น พระราชวัง ปราสาท เมืองโบราณ ไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	266	66.5	134	33.5	ปานกลาง
5. การท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ นักท่องเที่ยวจะต้องช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม	330	82.5	70	17.5	ดีมาก
6. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเท่านั้น	295	73.7	105	26.3	ดี
7. ชุมชนมีสิทธิในการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น	305	76.3	95	23.7	ดี
8. การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะได้รับจากส่วนราชการอย่างต่อเนื่อง เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น	177	44.3	223	55.8	น้อย
9. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของส่วนราชการเพียงฝ่ายเดียว	175	43.8	225	56.3	น้อย

ตารางที่ 4.2 ค่าร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
(ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	มีความรู้		ไม่มีความรู้		ระดับความรู้ความเข้าใจ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
10. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	340	85.0	60	15.0	ดีมาก
11. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนก็เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ด้านการเงินและธุรกิจเป็นหลัก	185	46.3	215	53.8	น้อย
12. ในสถานที่ท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ชุมชนควรมีการสร้างที่พักไว้เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	189	47.3	211	52.8	น้อย
13. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อนชุมชนไม่มีสิทธิ์ยุ่งเกี่ยว	120	30.0	280	70.0	น้อย
14. การจัดสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การทำทางเดิน การจัดสวนหย่อม เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	277	69.3	123	30.8	ปานกลาง
15. การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	320	80.0	80	20.0	ดีมาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.09 และไม่มีความรู้โดยภาพรวม ร้อยละ 36.95 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า

ข้อที่มีความรู้ในระดับดีมาก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ภูเขา ชายทะเล น้ำตก การท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ นักท่องเที่ยวจะต้องช่วยกันรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับดี ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินชมป่า ศึกษาพรรณไม้ การดูนก ดูแมลง การดำน้ำ การเล่นกีฬาทางน้ำ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ ได้แก่ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเท่านั้น และชุมชนมีสิทธิในการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น

ข้อที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ แหล่งวัฒนธรรม เช่น พระราชวัง ปราสาท เมืองโบราณ ไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การทำทางเดิน การจัดสวนหย่อม เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับค่อนข้างน้อย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เวลาในการท่องเที่ยวตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป

ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะได้รับจากส่วนราชการอย่างต่อเนื่อง เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของส่วนราชการเพียงฝ่ายเดียว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนก็เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ด้านการเงินและธุรกิจเป็นหลัก ในสถานที่ท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไปชุมชนควรมีการสร้างที่พักไว้เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเรื่องขู่ยากซับซ้อนชุมชนไม่มีสิทธิ์ขู่เกี่ยว

ตารางที่ 4.3 ค่าร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยที่สุด	-	-
น้อย	4	1.0
ปานกลาง	111	27.8
มาก	230	57.5
มากที่สุด	55	13.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับมาก จำนวน 230 ร้อยละ 57.5 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ต่อมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบราญบุรี

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบราญบุรี ตามรายด้านและภาพรวม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.52	.35	ปานกลาง
ด้านพื้นที่	2.53	.43	ปานกลาง
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.55	.49	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว	2.50	.46	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผน	2.73	.26	ปานกลาง
ด้านพื้นที่	2.52	.32	ปานกลาง
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.87	.42	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว	2.81	.47	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.50	.31	ปานกลาง
ด้านพื้นที่	2.57	.39	ปานกลาง
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.35	.54	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว	2.59	.46	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.56	.30	ปานกลาง
ด้านพื้นที่	2.34	.43	ปานกลาง
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.61	.38	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว	2.74	.46	ปานกลาง
ภาพรวม	2.58	.19	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบราญบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.58$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการกำหนดแนวทางวางแผน ($\bar{X} = 2.73$) รองลงมาด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.56$) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.52$) และด้านการปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.58$) อยู่ในระดับปานกลางในทุกด้านตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านพื้นที่			
1. การศึกษาค้นหาสภาพและปัญหาแหล่งท่องเที่ยว	2.80	.51	ปานกลาง
2. การสำรวจสิ่งแวดล้อมโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว	2.41	.69	น้อย
3. การมีส่วนร่วมคัดเลือกคนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่	2.42	.63	น้อย
รวม	2.53	.43	ปานกลาง
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม			
1. การเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	2.51	.66	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น	2.61	.75	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและเสนอแนวทางแก้ปัญหา	2.54	.65	ปานกลาง
รวม	2.55	.49	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว			
1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.56	.61	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมเสนอโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.28	.78	น้อย
3. การมีส่วนร่วมลงมติในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.66	.68	ปานกลาง
รวม	2.50	.46	ปานกลาง
ภาพรวม	2.52	.35	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า

ด้านพื้นที่โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสำรวจสิ่งแวดล้อมโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วม

คัดเลือกคนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$ และ 2.42) ตามลำดับ

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.61$) รองลงมา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและเสนอแนวทางแก้ปัญหา ($\bar{X} = 2.54$) และการเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.51$)

ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า การลงมติในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.66$) รองลงมา การกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.56$) และ การเสนอโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.28$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน

ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านพื้นที่			
1. การแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่	2.43	.66	น้อย
2. การจัดทำรายละเอียดของพื้นที่เพื่อการพัฒนา	2.19	.75	น้อย
3. การสนับสนุนวัสดุ เครื่องมือ สถานที่ในการวางแผนงานพัฒนาพื้นที่	2.98	.66	ปานกลาง
รวม	2.52	.32	ปานกลาง
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม			
1. การจัดทำแผนงานฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน	2.75	.61	ปานกลาง
2. การให้คำปรึกษาเพื่อกำหนดแนวทางและวางแผนฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม	3.01	.74	ปานกลาง
3. การร่วมลงมติการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.86	.65	ปานกลาง
รวม	2.87	.42	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว			
1. การกำหนดลักษณะของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	2.94	.65	ปานกลาง
2. การจัดทำรายละเอียดของแนวทาง แผนปฏิบัติการ	2.92	.65	ปานกลาง
3. การอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.60	.64	ปานกลาง
รวม	2.81	.47	ปานกลาง
ภาพรวม	2.73	.26	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า

ด้านพื้นที่โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า การสนับสนุนวัสดุ เครื่องมือ สถานที่ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) รองลงมา ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนในระดับน้อย ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ และการจัดทำรายละเอียดของพื้นที่เพื่อการพัฒนา ($\bar{X} = 2.43$ และ 2.19) ตามลำดับ

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ การให้คำปรึกษาเพื่อกำหนดแนวทางและวางแผนฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.01$) รองลงมา การร่วมลงมติการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.86$) และการจัดทำแผนงานฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน ($\bar{X} = 2.75$)

ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ การกำหนดลักษณะของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.94$) รองลงมา การจัดทำรายละเอียดของแนวทาง แผนปฏิบัติการ ($\bar{X} = 2.92$) และ การอำนวยความสะดวกในการจัดทำกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.60$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านพื้นที่			
1. การปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว้	2.50	.50	ปานกลาง
2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.35	.79	น้อย
3. การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.86	.51	ปานกลาง
รวม	2.57	.39	ปานกลาง
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม			
1. การประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.32	.71	น้อย
2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.38	.70	น้อย
3. การเข้าร่วมดำเนินงานรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	2.36	.80	น้อย
รวม	2.35	.54	น้อย
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว			
1. การจัดหางบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	2.53	.90	ปานกลาง
2. การชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	2.62	.54	ปานกลาง
3. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในกิจกรรม	2.64	.61	ปานกลาง
รวม	2.59	.46	ปานกลาง
ภาพรวม	2.50	.31	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า

ด้านพื้นที่ โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 2.86$ และ 2.50) ตามลำดับ และประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.35$)

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับ

น้อยทุกข้อ ได้แก่ การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมดำเนินงานรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และการประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.38, 2.38$ และ 2.32) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมการชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.64, 2.62$ และ 2.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านพื้นที่			
1. การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาพื้นที่	2.23	.66	น้อย
2. การให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว	2.50	.65	ปานกลาง
3. การร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว	2.30	.45	น้อย
รวม	2.34	.43	น้อย
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม			
1. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานจัดการสิ่งแวดล้อม	2.29	.60	น้อย
2. การให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.82	.76	ปานกลาง
3. การร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานการจัดการสิ่งแวดล้อม	2.74	.57	ปานกลาง
รวม	2.61	.38	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว			
1. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	2.86	.75	ปานกลาง
2. การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรม	2.66	.71	ปานกลาง
3. การเสนอผลการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	2.71	.45	ปานกลาง
รวม	2.74	.46	ปานกลาง
ภาพรวม	2.56	.30	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า

ด้านพื้นที่โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง ได้แก่ การให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.50$) รองลงมา ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับน้อย ได้แก่ การร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ ($\bar{X} = 2.30$ และ 2.23) ตามลำดับ

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง ได้แก่ การให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.82, 2.38$ และ 2.74) ตามลำดับ ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับน้อย ได้แก่ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.29$)

ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลางทุกข้อ ได้แก่ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานจัดการสิ่งแวดล้อม การเสนอผลการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 2.86, 2.71$ และ 2.66) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี

การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เพศ				สถิติที่คำนวณ (t)	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.48	.35	2.56	.34	-2.296	.022*
การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผน	2.72	.26	2.75	.25	-1.114	.266
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.45	.32	2.55	.29	-3.170	.002**
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.53	.29	2.59	.30	-2.188	.029*
ภาพรวม	2.54	.19	2.61	.18	-3.585	.000*

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการวางแผน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อายุ (ปี)					สถิติที่ คำนวณ (F)	ระดับ นัยสำคัญ (Sig.)
	≥ 20 (\bar{X})	21-30 (\bar{X})	31-40 (\bar{X})	41-50 (\bar{X})	> 51 (\bar{X})		
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.43	2.53	2.57	2.54	2.47	1.113	0.350
การมีส่วนร่วมในการกำหนด แนวทางวางแผน	2.67	2.72	2.83	2.72	2.75	1.701	0.162
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.45	2.53	2.49	2.51	2.49	0.543	0.705
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.54	2.54	2.63	2.56	2.61	1.459	0.214
ภาพรวม	2.52	2.58	2.63	2.58	2.58	1.970	0.098

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	สถานภาพสมรส			สถิติที่ คำนวณ (F)	ระดับ นัยสำคัญ (Sig.)
	โสด (\bar{X})	สมรส (\bar{X})	หม้าย/ หย่าร้าง (\bar{X})		
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.54	2.54	2.46	1.298	0.274
การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผน	2.69	2.75	2.84	6.668	0.001**
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.50	2.52	2.48	0.355	0.701
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.56	2.55	2.66	2.947	0.054
ภาพรวม	2.57	2.59	2.61	0.757	0.470

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการศึกษา						สถิติที่ คำนวณ (F)	ระดับ นัยสำคัญ (Sig.)
	ไม่ได้รับ การศึกษา (\bar{X})	ประถม ศึกษา (\bar{X})	มัธยม ศึกษา (\bar{X})	ปริญญา ตรี (\bar{X})	>ปริญญา ตรี (\bar{X})	อื่นๆ (\bar{X})		
การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	2.54	2.42	2.60	2.53	2.47	-	2.224	0.066
การมีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวทางวางแผน	2.72	2.69	2.72	2.76	2.77	-	1.026	0.394
การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ	2.47	2.34	2.64	2.51	2.51	-	2.336	0.058
การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	2.52	2.45	2.55	2.61	2.73	-	1.758	0.173
ภาพรวม	2.56	2.48	2.63	2.60	2.62	-	1.263	0.240

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	อาชีพ					สถิติที่คำนวณ (F)	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
	เกษตรกร (X̄)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (X̄)	รับจ้าง (X̄)	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (X̄)	นักเรียน/นักศึกษา (X̄)		
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.55	2.49	2.52	2.57	2.49	1.118	0.347
การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผน	2.86	2.80	2.73	2.75	2.65	1.117	0.104
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.53	2.44	2.58	2.52	2.45	1.454	0.238
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.68	2.56	2.56	2.60	2.48	1.022	0.534
ภาพรวม	2.66	2.57	2.60	2.61	2.52	3.915	0.004**

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	รายได้ต่อเดือน						สถิติที่ คำนวณ (F)	ระดับ นัยสำคัญ (Sig.)
	<3,000 (\bar{X})	3,001- 6,000 (\bar{X})	6,001- 9,000 (\bar{X})	9,001- 12,000 (\bar{X})	12,000- 15,000 (\bar{X})	> 15,001 (\bar{X})		
การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	2.40	2.53	2.59	2.53	2.44	2.73	3.713	0.003**
การมีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวทางวางแผน	2.59	2.75	2.74	2.74	2.87	2.83	5.660	0.000**
การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ	2.40	2.52	2.49	2.54	2.53	2.68	2.445	0.034*
การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	2.49	2.53	2.58	2.59	2.71	2.75	4.246	0.001**
ภาพรวม	2.47	2.58	2.60	2.60	2.64	2.75	7.236	0.000**

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกด้าน

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม

การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	ตำแหน่งทางสังคม					สถิติที่ คำนวณ (F)	ระดับ นัยสำคัญ (Sig.)
	ประชาชน ทั่วไป (\bar{X})	กรรมการ ชมรม/ สมาคม ภาคเอกชน (\bar{X})	มีตำแหน่งใน องค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น (\bar{X})	ภูมิปัญญา ท้องถิ่น (\bar{X})	ข้าราชการ เกษียณ (\bar{X})		
การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ	2.52	2.49	2.70	2.39	-	1.411	0.230
การมีส่วนร่วมใน การกำหนดแนวทาง วางแผน	2.73	2.69	2.79	2.83	-	1.225	0.300
การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติ	2.49	2.62	2.62	2.58	-	1.270	0.310
การมีส่วนร่วมใน การประเมินผล	2.56	2.58	2.62	2.72	-	1.162	0.324
ภาพรวม	2.57	2.60	2.68	2.63	-	1.081	0.108

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งทางสังคมต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งทางสังคมต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วมของชุมชนใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	ประสบการณ์การมีส่วนร่วม				สถิติที่ คำนวณ (F)	ระดับ นัยสำคัญ (Sig.)
	ไม่เคย (\bar{X})	น้อยกว่า 1 ปี (\bar{X})	1 – 3 ปี (\bar{X})	มากกว่า 3 ปี (\bar{X})		
การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	2.54	2.56	2.41	2.57	1.610	0.186
การมีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวทางวางแผน	2.73	2.80	2.63	2.87	1.132	0.076
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.48	2.59	2.56	2.69	0.960	0.340
การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	2.57	2.55	2.55	2.64	1.162	0.730
ภาพรวม	2.58	2.63	2.54	2.69	0.594	0.276

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชน
ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า
ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง
นิเวศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณ
บุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้รวบรวมจากแบบสอบถามพบว่า มีผู้เขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 70 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ควรให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข้อมูลเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการทำการสำรวจข้อคิดเห็นของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับ ไปใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นส่งตัวแทนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ

2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผนงาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชุมชี้แจงให้ตัวแทนของชุมชนหรือ โดยเฉพาะกำนันผู้ใหญ่บ้านให้รับทราบแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและให้นำมาประชุมชี้แจงกับประชาชนในความรับผิดชอบรับทราบแผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นลงมติเห็นชอบในแผนงานต่างๆ อย่างทั่วถึง

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นควรจัดในวันหยุด เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และควรมีการแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ควรจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นหรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และแจกให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อจะได้ทราบข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ควรให้ความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้นในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหรือสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ทำการศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ ที่อยู่ในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน โดยใช้เครื่องมือที่ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance)

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.5 อายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.5 สถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 44.3 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.0 อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 32.5 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 6,001-9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.0 เป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 83.5 และไม่เคยมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 73.3

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความรู้ความเข้าใจในภาพรวม ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง

5.1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี พบว่า

5.1.3.1 ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ยกเว้น การสำรวจสิ่งแวดล้อม การคัดเลือกคนในชุมชนและการเสนอโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

5.1.3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน โดยภาพรวม มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ยกเว้น การแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ และการจัดทำรายละเอียดของพื้นที่เพื่อการพัฒนา

5.1.3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยภาพรวม มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ยกเว้น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆในการจัดการสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการเข้าร่วมดำเนินงานรักษาสีสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

5.1.3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวม มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ยกเว้น การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ การร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว และการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานจัดการสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

5.1.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า

5.1.4.1 ประชาชนที่เพศแตกต่าง โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผนไม่แตกต่างกัน

5.1.4.2 ประชาชนที่อายุต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5.1.4.3 ประชาชนที่สถานภาพสมรสต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมใน

การประเมินผลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.1.4.4 ประชาชนที่ระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5.1.4.5 ประชาชนที่อาชีพต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5.1.4.6 ประชาชนที่รายได้ต่อเดือนแตกต่าง โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.4.7 ประชาชนที่ตำแหน่งทางสังคมต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5.1.4.8 ประชาชนที่ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ความรู้ความเข้าใจในภาพรวม ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากอำเภอปราณบุรีเป็นสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ประชาชนโดยทั่วไปประกอบอาชีพรับจ้าง มีความรู้ในระดับมัธยมศึกษา การให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีในสถานศึกษามากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ภูเขา ชายทะเล น้ำตก การท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ นักท่องเที่ยว

จะต้องช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สอดคล้องแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542: 23) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 12) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ได้แก่ ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะได้รับจากส่วนราชการอย่างต่อเนื่อง เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของส่วนราชการเพียงฝ่ายเดียว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนก็เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ด้านการเงินและธุรกิจเป็นหลัก ในสถานที่ท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ชุมชนควรมีการสร้างที่พักไว้เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ชุมชนไม่มีสิทธิ์ยุ่งเกี่ยว

5.2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี พบว่า

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร จิรจิรังชัย (2548) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในอารอนุรักษทรัพย์ากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษทรัพย์ากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านพื้นที่ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยเกือบทุกข้อ ยกเว้นการศึกษาค้นหาสภาพและปัญหาแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นการมีส่วนร่วมเสนอ โครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจาก ขาดการสื่อสารข้อมูลในการขอความร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เชิงนิเวศในท้องถิ่น และไม่มีการรณรงค์อย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะเห็นได้จาก การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการสำรวจสิ่งแวดล้อม และมีการคัดเลือกคนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่ในระดับน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ (2527: 182-183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลความเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้การกระทำที่ บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกความรับผิดชอบกับชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ กิดนาฟ (Goodenough, 1966) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลเหล่านั้น ได้รู้ถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผน โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านพื้นที่ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยเกือบทุกข้อ ยกเว้น การสนับสนุนวัสดุ เครื่องมือ สถานที่ในการวางแผนงานพัฒนาพื้นที่ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก การจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ถูกกำหนดโดยหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีการเผยแพร่ต่อชุมชนน้อย กิจกรรมต่าง ๆ คนในชุมชนมีโอกาสดูความคิดเห็นน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ริคเคอร์ (Reeder, 1971) กล่าวถึงปัจจัยที่ได้ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่นำเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐานทัศนคติและค่านิยมของตน กิจกรรมนั้น ๆ ต้องมีคุณค่าสอดคล้องกับประโยชน์ของตน จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองได้มาหรือหวังเอาไว้ และจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับ โอกาสที่จะเอื้ออำนวย

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านพื้นที่ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ และด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปราณบุรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือกับประชาชน และประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพราะต้องใช้เวลาในแต่ละวันในการประกอบอาชีพประจำของตน และประชาชนในท้องถิ่นไม่ใช่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จะไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวหรือถ้ามีก็เป็นบางส่วนเท่านั้น นอกจากนี้ประชาชนเหล่านั้นอาจคิดว่าตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์หรือมีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว นั้น จึงทำให้ไม่รู้ลึกถึงความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิกาญจน์ กาญจนะ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาหาดป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุที่ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านพื้นที่ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยเกือบทุกข้อ ยกเว้นการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการประเมินผล แต่จะมีผู้แทนของประชาชนที่ได้รับการเชิญชวนให้เข้าร่วมในการประเมินผลงาน โดยจะเห็นได้จากประชาชนในชุมชนมีการตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ จงรักษ์ อินทยนต์ (2545) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาบึง โป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

5.2.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปรามบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า

ประชาชนในชุมชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม กับชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจาก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้คงอยู่ตลอดไป และการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นในการรักษาสภาพแวดล้อมจะทำให้ได้รับผลตอบแทนมาสู่ชุมชนและท้องถิ่น เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้นด้วย และการมีส่วนร่วมไม่มีการบังคับประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมตามโอกาส และความเหมาะสมของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว

ให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งไม่แตกต่างกัน

ประชาชนที่เพศแตกต่าง โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีหลายรูปแบบ บางกิจกรรมเหมาะสมกับเพศชาย บางกิจกรรมเหมาะสมกับเพศหญิง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจึงต้องคำนึงถึงความสามารถ ความพร้อม และโอกาส หรือการได้รับการชักชวน ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพร สิทธิวรกุล (2551) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะภูเก็ตต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนท้องถิ่นเกาะภูเก็ตที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต่างกัน

ประชาชนที่สถานภาพสมรสต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ จรียาอุดม (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตาม สถานภาพสมรส ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ประชาชนที่อาชีพต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนในพื้นที่มีน้อย ทำให้ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลไม่ทั่วถึง ดังที่

เวบเนอร์ (Weber, 1966) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลขึ้นอยู่กับความพร้อมของตนเอง ในการที่จะเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ โดยการสังเกตการณ์และการเข้าใจในสิ่งเร้า ที่สามารถแสดงออกมาได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ สุภาพร สิทธิวรกุล (2551) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะภูเก็ตต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนท้องถิ่นเกาะภูเก็ตที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต่างกัน

ประชาชนที่รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการวางแผน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะ บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ (Reeder, 1971) และสอดคล้องกับ สุภาพร สิทธิวรกุล (2551) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะภูเก็ตต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนท้องถิ่นเกาะภูเก็ตที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.3.1.1 ควรทำการสำรวจสิ่งแวดล้อมโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3.1.2 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่

5.3.1.3 ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอ โครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

5.3.1.4 ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่

5.3.1.5 ควรจัดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชน

5.3.1.6 ควรจัดให้มีการประสานงานกับองค์กรหน่วยงานต่างๆในการจัดการ
สิ่งแวดล้อม

5.3.1.7 ภาครัฐควรให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรทำการศึกษากระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3.2.2 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับ
ปานกลาง ดังนั้นควรมีการศึกษาในเรื่องการสนับสนุนให้ความรู้แก่ประชาชนในการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University

บรรณานุกรม

- กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- กรรณิการ์ บุรศิริรักษ์. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายงานผลการดำเนินงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542.
- . คู่มือแนวทางการจัดการที่ทันสมัยสำหรับวัฒนธรรมชนบท. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541.
- . อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529.
- . “อุทยานการเรียนรู้ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <http://www.pandacamp.net>, 18 กรกฎาคม 2552.
- . กองอนุรักษ์. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544.
- เกรียงไกร จิรจิริงชัย. “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในอารอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาอุทกศาสตร์การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2548.
- จรงค์ อินทยนต์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาป่าโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- จักรพงษ์ มนัสพิทักษ์ชัย. “บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ศึกษาเฉพาะกรณี อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จันทร์ทิพย์ ชุสมภพ. “ความรู้ ทักษะ และแนวโน้มการปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานที่ติดเชื่อเอคส์ของ พนักงานและผู้ใช้แรงงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.
- จุฑารัตน์ จริยาอุดม. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง.” รายงานวิจัยในวิชาปัญหาพิเศษ, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท การบริหารงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2527.
- ชาญชัย ดวงจิตร. “การท่องเที่ยวกับปัจจัยทางด้านจิตวิทยา.” *จุลสารการท่องเที่ยว*. 17, 2. (พฤษภาคม 2536): 76.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ, 2550.
- ชูลิทธิ ชูชาติ. *การจัดการท่องเที่ยว*. เชียงใหม่: สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2542.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. *บรรณาธิการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (TO 201)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- นฤพนธ์ พงษ์กระจ่าง. “ความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการคุ้มครองและรักษาสิทธิประโยชน์ผู้บริโภค: กรณีศึกษาเมืองพัทยา.” รายงานวิจัยในวิชาปัญหาพิเศษ, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.
- นัฐติยาพร ผากำเนิด. “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า ในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด.” รายงานวิจัยในวิชาปัญหาพิเศษ, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- นิคม จารุมณี. *การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2536.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. “กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน.” ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. “การวางแผนการพัฒนากองท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.” เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542. (อัคราเนนา)
- ปธาน สุวรรณมงคล. “ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพต่าบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา.” ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.
- ประจวบ มั่นจิต. “ความรู้และเจตคติที่มีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2548.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. *ทัศนคติการวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์, 2536.
- ประภาส อินทนปสาธน์. “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีหมู่บ้านโลก โกง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.” รายงานวิจัยในวิชาการศึกษาอิสระ, *หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2546.
- ปรัชญา เวสารัชช์. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุณ). “การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางสายลำน้ำกก.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2541.
- พิชิต ฤทธิจรุญ. *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เฮาส์ ออฟ เฮอร์มิสท์, 2547.
- พิทยา สุวคันธ์. “การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด: กรณีศึกษา จังหวัดลำพูน.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 2540.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า: กรอบคิด ข้อจำกัด และการวิเคราะห์ทางเลือก.” *วารสารพัฒนาชุมชน*, 6. (มิถุนายน 2543): 11.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. *ชนบทไทย: การผันแปรในอนาคตภายหลังการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: พี เอ ลีฟวิ่ง, 2534.
- ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐ์. “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาสวนหินผางาม ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, สถาบันราชภัฏเลย*, 2544.
- มิศรา สามารถ. “รายงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.” กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2543.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. *หลักพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- วรรณ วลัยวานิช. *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- วรัญญา สิทธิโชค. “ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นของนิสิตรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตที่มีต่อพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ศึกษาเฉพาะนิสิตรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.” *รายงานวิจัยในวิชาปัญหาพิเศษ, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา*, 2544.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. *การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: บทบาทขององค์กรท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, 2531.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. *รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542.
- สุชาดา งวงษ์ภูมิ. “การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2551.
- สุดิมา ฮามคำไพ. “พระมหาเจดีย์ชัยมงคลกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2549.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุทธิกาญจน์ กาญจนะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา หาดป่าตอง จังหวัดภูเก็ต.” รายงานวิจัยในวิชาการศึกษาศาสตร์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์. *คติชนวิทยาเพื่อการท่องเที่ยว*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- สุภาพร สิทธิวรกุล. “การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เกาะภูเก็ตต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” รายงานวิจัยในวิชาการค้นคว้าอิสระ, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2551.
- เสรี วังส์ไพจิตร. *จุดหักเหของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: ชนวนให้เกิดขบวนการนิเวศวิทยาทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2534.
- โสรัจ พิศพนวม. *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2541.
- หทัยรัตน์ วงษ์ประยูร. “บทบาทการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชนในท้องถิ่นในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาประเพณีตัดบาตรดอกไม้อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี.” สารนิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง, มหาวิทยาลัยเกริก, 2551.
- อคิน รพีพัฒน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.” ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- อนันต์ ศรีโสภณ. *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- อุบลวรรณ ประดับสุข. *การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์, 2545.
- Agbayani, Jr., Jose A. *Popular Participation in Community Development in the Community*. n.p.: Institute of Social Work and Community Development, University of the Philippines, 1979.
- Anderson, J. R. *Cognitive Psychology and Its Implication*. New York: Freeman, 1980.
- Bloom, Benjamin S., et al. *Taxonomy of Education Objective: the Classification of Education Goal, Handbook I: Cognitive Domain*. New York: David McKay, 1979.
- Boer, Ben W. “Implementing Sustainability.” *Delhi Law Review*. 14. (1992): 1-33.
- Buckley, Ralf. “A Framework for Ecotourism.” *Annals of Tourism Research*. 21. (1994): 661-665.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Chapin, F. S. "Social Participation and Social Intelligence." In *Handbook of Research Design and Social Measurement*. Delbert, M., ed. 3rd ed. New York: Longman, 1977.
- Christ, Castas. "Taking Ecotourism to the Next Level: a Look at Private Sector Involvement with Local Communities." In *Ecotourism: a Guide for Planners and Manager, Vol. 2*, pp.183-195. Lindberg, K., Epler Wood, M. and Engeldrum, D., ed. Vermont: The Ecotourism Society, 1998.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. *Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity*. New York: Harper and Row, 1980.
- Coltman, Michael M. *Introduction to Travel and Tourism: an International Approach*. New York: Van Nostrand Reinhold, 1989.
- Erwin, Williams. *Participation Management: Concept, Theory and Implementation*. Atlanta, Ga.: Georgia State University Press, 1976.
- Good, Carter V., ed. *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill, 1973.
- Goodenough, N. H. *Cooperation in Change Part*. New York: John Wiley, 1966.
- The Lexicon Webster Dictionary*. Scranton, PA.: The English Language Institute of America, 1977.
- Reeder, William W. *Partial Theory Form the 25 Years Research Program on Directive Factor is Believes and Social Action*. New York: n.p., 1971.
- Rogers, Everett M. and Shoemaker Floyed F. *Communication of Innovation: a Cross-Cultural Approach*. New York: The Free Press, 1971.
- Rousseau, John S. M. and Cole, G. D. H. "A Participation Theory of Democracy." In *Participation and Democratic Theory*. Pateman, Carole., ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1970.
- Weber, Max. *The Theory of Social and Economic Organization*. 4th ed. New York: The Free Press, 1966.

มหาวิทยาลัยรังสิต

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

Rangsit University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจงในการกรอกแบบสอบถาม

1. การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาทางวิชาการ ผลการศึกษาจึงไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมในอนาคต จึงขอให้ท่านกรุณาตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่าน เพื่อประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาต่อไป
2. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 - ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

สุกสุดา สิกขฤทธิ

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง

วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง : แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โปรดตอบคำถาม
ในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าเหมาะสมให้ครบทุกข้อ

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- | | | |
|---|--|---|
| 1. เพศ | <input type="checkbox"/> ชาย | <input type="checkbox"/> หญิง |
| 2. อายุ | <input type="checkbox"/> 20 ปีหรือต่ำกว่า | <input type="checkbox"/> 21-30 ปี |
| | <input type="checkbox"/> 31-40 ปี | <input type="checkbox"/> 41-50 ปี |
| | <input type="checkbox"/> 51 ปีขึ้นไป | |
| 3. สถานภาพ | <input type="checkbox"/> โสด | <input type="checkbox"/> สมรส |
| | <input type="checkbox"/> หม้าย/หย่าร้าง | |
| 4. ระดับการศึกษา | <input type="checkbox"/> ไม่ได้รับการศึกษา | <input type="checkbox"/> ประถมศึกษา |
| | <input type="checkbox"/> มัธยมศึกษา | <input type="checkbox"/> ปริญญาตรี |
| | <input type="checkbox"/> สูงกว่าปริญญาตรี | <input type="checkbox"/> อื่นๆ(ระบุ)..... |
| 5. อาชีพ | <input type="checkbox"/> เกษตรกรรม | <input type="checkbox"/> ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว |
| | <input type="checkbox"/> รับจ้าง | <input type="checkbox"/> รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ |
| | <input type="checkbox"/> นักเรียน/นักศึกษา | |
| 6. รายได้ต่อเดือนประมาณ | <input type="checkbox"/> 3,000 บาทหรือต่ำกว่า | <input type="checkbox"/> 3,001-6,000 บาท |
| | <input type="checkbox"/> 6,001-9,000 บาท | <input type="checkbox"/> 9,001-12,000 บาท |
| | <input type="checkbox"/> 12,001-15,000 บาท | <input type="checkbox"/> มากกว่า 15,001 บาท |
| 7. ตำแหน่งทางสังคม | <input type="checkbox"/> ประชาชนทั่วไป | <input type="checkbox"/> กรรมการชมรม, สมาคมภาคเอกชน |
| | <input type="checkbox"/> มีตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น | |
| | <input type="checkbox"/> ภูมิปัญญาท้องถิ่น | <input type="checkbox"/> ข้าราชการเกษียณ |
| 8. มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ | <input type="checkbox"/> ไม่เคย | <input type="checkbox"/> น้อยกว่า 1 ปี |
| | <input type="checkbox"/> 1-3 ปี | <input type="checkbox"/> มากกว่า 3 ปี |

ส่วนที่ 2 : ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ตามที่ท่านชอบ

คำถาม

ใช่ ไม่ใช่

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เวลาในการท่องเที่ยวตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ภูเขา ชายทะเล น้ำตก
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินชมป่า ศึกษาพรรณไม้ การดูนกดูแมลง การดำน้ำ การเล่นกีฬาทางน้ำ
4. แหล่งวัฒนธรรม เช่น พระราชวัง ปราสาท เมืองโบราณ ไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
5. การท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ นักท่องเที่ยวจะต้องช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม
6. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน และนักท่องเที่ยว เท่านั้น
7. ชุมชนมีสิทธิในการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น
8. การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะได้รับจากส่วนราชการอย่างต่อเนื่อง เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น
9. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของส่วนราชการเพียงฝ่ายเดียว
10. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
11. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนก็เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ด้านการเงินและธุรกิจเป็นหลัก
12. ในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ไป ชุมชนควรมีการสร้างที่พักไว้เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
13. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน
14. การจัดสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การทำทางเดิน การจัดสวนหย่อม เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
15. การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 3 : การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปรางบุรี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าเหมาะสม

- 5 = ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด 4 = ระดับการมีส่วนร่วมมาก
 3 = ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง 2 = ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
 1 = ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
ด้านพื้นที่					
1. การศึกษาค้นหาสภาพและปัญหาแหล่งท่องเที่ยว					
2. การสำรวจสิ่งแวดล้อมโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว					
3. การมีส่วนร่วมคัดเลือกคนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่					
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม					
1. การเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น					
3. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและเสนอแนวทางแก้ปัญหา					
ด้านกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว					
1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
2. การมีส่วนร่วมเสนอโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
3. การมีส่วนร่วมลงมติในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผนงาน					
ด้านพื้นที่					
1. การแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่					
2. การจัดทำรายละเอียดของพื้นที่เพื่อการพัฒนา					
3. การสนับสนุนวัสดุ เครื่องมือ สถานที่ในการวางแผนงานพัฒนาพื้นที่					
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม					
1. การจัดทำแผนงานฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน					
2. การให้คำปรึกษาเพื่อกำหนดแนวทางและวางแผนฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม					
3. การร่วมลงมติการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการจัดการสิ่งแวดล้อม					

ลักษณะการมีส่วนร่วม		ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
	ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
	1. การกำหนดลักษณะของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
	2. การจัดทำรายละเอียดของแนวทาง แผนปฏิบัติการ					
	3. การอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
3.	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ					
	ด้านพื้นที่					
	1. การปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว้					
	2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
	3. การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
	ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม					
	1. การประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆในการจัดการสิ่งแวดล้อม					
	2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม					
	3. การเข้าร่วมดำเนินงานรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว					
	ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
1. การจัดหางบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว						
2. การชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว						
3. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในกิจกรรม						
4.	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
	ด้านพื้นที่					
	1. การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาพื้นที่					
	2. การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว					
	3. การร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว					
	ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม					
	1. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานจัดการสิ่งแวดล้อม					
2. การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อม						
3. การร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานจัดการสิ่งแวดล้อม						

ลักษณะการมีส่วนร่วม		ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว						
1. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว						
2. การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรม						
3. การเสนอผลการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ						

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวางแผนงาน

.....

.....

.....

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวศุภสุดา สิกขฤทธิ
วัน เดือน ปีเกิด	2 มีนาคม 2521
ภูมิลำเนา	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	2/29 ม.3 ต.ทับสะแก อ.ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์ 77130
ประวัติการศึกษา	ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต, 2552

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University